...ОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана.

...УРЯАД ҮНЭН

...й Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 64 (11662)
1968 оной
мартын 16,
суббото

сэн 2 мүнгэн

...ХЭД ХОНИШОД!

РЕСПУБЛИКЫН ГАЗЕТЭНҮҮДЭЙ, „БАЙГАЛ" ЖУРНАЛАЙ ДУРАСХААЛТА ШАНГУУДТА ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ МҮРЫСЭЭ!

ҺАЙШААНАБДИ, ДЭМЖЭНЭБДИ

...ой түхэреэн жэл соо... ...рһан ажал абаад ха... ...н олон үе боложо ху... гээшэ ааб даа. ...асал хонёо харахаһаа, ...жа түлжүүлхэһээ бэшэ ...гүй гэжэ зарим ху... ...даг. Энэмнай үнэн ...эшэ бэшэ юм. Бидэ ...ажа дүүргэд, тэдэнээ ...үүлжэ эхэһээнь һал... ...нэ үедэ нооһо хайшал... ...жа ерэдэг байна. Зу... ...лшээри дээрэ, тарая... ...ээрэ хонидоо манажа ...а гээшэ бидэнэрэй. Хо... ...ралын шухала хэрэг ...шэр байтараа хони... ...ственна аргаар үрэ... ...гые анхаржа эхил... ...нэй буужа эхилхэтэй ...лгэдэ бэлдэхэ гэһэн ...дал гаража ерэнэ. ...га абалгадаа бэлдэхэ ...логдоно.

...э гадна, хонишодой жэл ...э гараха жэжэ божо ...үй. Хараад. бодоод үзэ... ...он гээшэмнай түхэреэн ...элдэб янзын яһала ...энэ гээшэ. Эдэ бүхы ...ээри хоорондоо няг... ...юм. Тэдэнэй али нэ... ...рангүй, муугаар хэ... ...хонишоной түхэреэн... ...хэжэ гараһан бүхы ...өөржо магадгүй. Би ...юунэ дурданабиб

гэхэдэ, хонишодой ажал түхэреэн жэл соогоо анхарагдажа шалгагдадаггүй байна. Хонишодой дунда жэл бүри социалис мүрысөөн дэлгэрдэг. Теэд энэмнай бүхэли жэлдэе ябуулагдана гээшэ гү? Үгы гэжэ сэхэ хэлэе.

Ойн баярай жэлдэ республикымнай суута хонишон Ойдоп Тагаров социалис мүрысөөндэ манине уряалһан юм. Энэ мүрысөөн хурьга абалгын үедэ ехэл үргэнөөр дэлгэрһэн байна. Республикын олохон хонишод энэ мүрысөөндэ оролсожо, аймагай, республикын газетэнүүдэй хуудаһануудта өөһэд өөһэдынгөө дүй дүршэлые, һанамжа дурадхалнуудаа бэшэһэн, радио болон телевидениэр хөөрэжэ, ехэл аша туһатай зүмэ эхилһэн юм. Энээн дээрэһээнь республикымнай олохон хонишод хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ амжалта туйлаа.

Теэд хурьга абалгын дүүрэмсээр энэ мүрысөөн замхашаһан байна. Мүрысөөнэй дүн жэлэй дүүрэхэдэ гаргагдаа.

Минии һанахада, бидэ хонишод түхэреэн жэл соогоо ёһотой һайнаар мүрысэдэг болоо һаа, ажалдаа үшөө ехэ амжалта туйлаха байгаабди. Мүрысөөнэй дүнгүүдые хурьга абалгын, нооһо хайшалалгын, зунай, намарай бэлшээриин, хонидые үрэжүүлгын, үбэлжэлгэдэ бэлдхэлгын дүнгүүдээр оло дахин гаргадаг болоо һаа, һураггүй аша туһатайшье, һонирхолтойшье байха һэн. Мүрысөөнэй ингэжэ эмхидхэгдэһэн байгаа һаань, хонишод хоорондоо бэедэе айлшалалсажа, дүршэл шадабаряа хубаалдадаг, ажал хүдэлмэреэ шалгалсадаг болохо һэн.

Һаяшаг манай отарын хонишод Ивалгын туршалга-үйлэдбэриингын ажахын түрүү хонишон Н. Гимнидармаевай бэшэгтэй, мүн «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй, «Байгал» журналай республикын бүхы хонишодто хандаһан хандалгатай танилсаабди. Бидэ энэ хандалгые, мүн хонишодой дунда дэлгэржэ байһан социалис мүрысөөнэй гуримые ехэл һайшаажа, нэгэн доро дэмжэн, мүрысөөндэ оролсонобди.

Нёдондо манай отарын хонишод Агууехэ Октябриин ойн баярай хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсожо, ажалдаа амжалта туйлаһан байна. Үнгэрһэн жэлдэ бидэ 100 эхэ хонин бүриһөө 98 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 2,8 килограмм нооһо хайшалжа, түсэб, уялгануудаа дүүргээбди.

Мүнөө түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ хонин бүриһөө хурьга, 3 килограмм нооһо хайшалха гэжэ шиидэнхэйбди. Эдэ уялганууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ. Мүнөө отара дээрэхи 536 хониноо 458 хурьган абтаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байнхай. Түрэхэ хонид үшөө олон. Отарымнай хонид бултадаа шахуу хүгшэрэнхэй. Иимэл дээрэһээ тэдэмнай намартаа саг болзор соогоо ототой боложо үрэжүүлэгдээгүй. Бидэ үрэжүүлэгдээгүй хонидтоо орой үбэл болотор хусануудые табиһан байнабди. Хабартаа манай отара дээрэ үшөө 60—70 хонин хурьгалха юм. Эдэ хонидоо һайнаар түрүүлбэл, бидэ хонин бүриһөө хурьга абахабди.

Намтай хамта Мария Тогочеева, Дарима Гомбожапова, минии басаган Зина гэгшэд хүдэлнэ. Эдэнэр бултадаа ажалдаа ехэл һайнаар хандадаг.

Ажал тухайгаа үшөө юу хөөрэхэбиб даа. Хамаг юумэн хүнэйл оролдолгоһоо байһанинь мэдээжэ. Бидэ зунай, намарай үедэ хонидоо һайнаар хаража, тобир тарган болгохые оролдонобди. Бэеэр һайн, хүшэтэй хонидой саг болзор соогоо ототой боложо үрэжүүлэгдэдэгынь, тэдэнһээ сула хурьгадай абтадагынь элитэй. Отарымни хонишод үбэлжэлгэдөө, хурьга абалгадаа эртээнһээ бэлдэдэг заншалтай. Энээн дээрэһээ хурьга абалгын үедэ бидэ тиитэрээ тухашарнагүйбди.

Мүнөө бидэ хурьгадтаа холимол тэжээл, үбһэ, хэмэл һү эдюулнэбди. Нарай хурьгадта яһанай гурил, модоной хөө гэхэ мэтэ минеральна бодосуудые табижа үгэхэдэ ехэл һайн. Нёдондо хурьгадаа шадахысаа оролдожо харууһалһанайнгаа ашаар 22—23 килограмм шэгнүүртэй болгожо тушааһан байнабди.

Бидэ хонишод ойн баярай жэлдэ ехэ урмашалда хүртөөбди. Салин хүлһэмнай бараг байһан. Отарымнай нэгэ хонишон Арадай ажахын туйлалтануудай выставкэдэ ошохо путёвкоор шагнагдаа. Мүн баһа нэмэлтэ түлбэри болгон 28 хурьга абаһан байнабди.

Н. ЦЫНДУЕВ,
Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой нэгэдэхи отделениин хонишон.

...00 ХУРЬГАН

...«...мунизм» колхозой ...делениин хонишод ...үбэлжэлгэдэ һайнаар ...ашаар 7000 гаран ... гарза хоролтогүй... ...жэ байнхай. Энэ от... ...түрүү хонишод ажал ...һөөр эмхидхэжэ, түл ...һайр үнгэргэн, со... ...а дүүргэхын түлөө ...

...отделениин түрүү хо... ...боев 700 хониноо ...хурьга абанхай. РСФСР-... Соведэй депутат ...шиловагай даадаг ... хониноо 600 га... ...ад, гарза хоролто-гүйгөөр түлжүүлжэ байна. Мүн ахалагша хонишод С. Цыретаровай, С. Бальжиевай, Ч-С. Дымчиковэй, В. Цыбикжаповай, С. Дымчиковэй отарынхид 700 эхэ хониноо 500—600-гаад хурьга абаа.

Хурьгалай элдэб үбшэндэ дайрагдахагүйн тулада ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд отаранууд дээгүүр хонон үнжэн ябана.

Колхозой хонишод туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарангүй, урдаа үшөө ехэ зорилго табижа, табан жэлэй түсэбые болзорһоо урид дүүргэхэ тухайгаа боломжолно.

Д. ДОРЖИЕВ,
Зэдын «Коммунизм» колхозой ветфельдшер.

ТОБИР ТАРГАНУУД

Һаяшаг Бага-Кунaлейн «Победа» колхозой түрүү хонишодой нэгэн М. Г. Смолиной отарада хүрэжэ ерэхэдэмнай, ажахын зоотехник-селекционер Анна Новокрещенных ехэл сүлөө тухагүй хүдэлжэ байба.

Хурьган бүхэнине барижа, шэхэндэнь тамга хэнэ, тусхай дэбтэр дээрэ шэгнүүрынь, эхынь зүһэ, номер бэшэнэ.

— Хонишодоймнай урда тон харюусалгатай зорилго табигданхай гээшэ. Бухы түлөө гарза хоролтогүйгөөр абахаһаа гадна, энэ жэлдэ үшөө һайн үүлтэрэй 1000 толгой эмэ хони, хурьган хусануудые түлжүүлжэ, республикынгаа ажахынуудта худалдаха уялгатай, — гэжэ зоотехник А. Новокрещенных хөөрэнэ.

Тиимэһээ хурьганай гарамсаар тусхай дэбтэр дээрэ тэмдэглээд, шэгнэжэ, тусхай номер зүүлгэдэг. Удаань хэды хоноод лэ шэгнэжэ, хэр зэргэ томо болоһыень хаража байдаг. Түл абалгын эхилһэнһээ хойшо 1800 гаран хурьгад тэмдэглэгдээд, тамгалагдаад байна.

— Үсхэбэрилгэдэ табигдаха үүлтэртэ хурьгадые, ахэ хонидыень иимэ рационоор эдеэлүүлдэгбди: Эхэ хонин бүридэ 600 грамм үбһэн, 400 грамм обёосой орооһон, һолоомон дуран соонь үгтэнэ. Хурьгадта 100 грамм холимол тэжээл, 100 грамм үбһэ эдюулдэгбди,— гэжэ нүхэр Новокрещенных хөөрэнэ.

Байра соонь сэбэр, дэбдихэрынь зузаан, хуурай, уужамшье. Таһалга бүхэн соонь хобто хобоо, уһа хэхэ тэбшэ гэхэ мэтэ олоор табятай. Хурьгадынь дүн сагааханууд, хуу бэеэр нэгэ жэгдэ һайнууд—ёһотойл үүлтэртэ хонидой хурьгад гэжэ мэдэхээр.

— Байгша ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 95 хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 4 килограмм нооһо хайшалха уялгатайбди. Тэрэниие дүүргэхэ арга боломжо гүйсэд бии. —гээд ахалагша хонишон М. Смолин хэлэнэ.

Колхозой баһал ажалша бэрхэ хонишод—аха дүүнэр Владимир, Михаил Некипеловтэн, Николай Семенников гэгшэдэй даадаг отарануудай байдал, үрэ дүнгынь энээнһээ нэгэшье дутуугүй.

Д. ОЧИРОВ.
Бэшүүрэй аймаг.

ХОДОДОО ХҮГЖЭЖЭ БАЙДАГ РЕВОЛЮЦИОННО ҺУРГААЛ

Сэсэн мэргэн ухаатан, дүлэтэмэ революционер, научна коммунизмын үндэһэ һуури табигша, хүдэлмэришэн ангиин түрүүшын уласхоорондын нэгэдэлнүүдые зоригжуулагша ба эмхидхэгшэ К. Марксын түрэһөөр 150 жэлэй ойдо зорюулагдаһан научна конференци-семинар Москвада дүрбэн үдэр соо үргэлжэлөөд, мартын 14-дэ дүүрэбэ. Үнгэрһэн сагые, мүн ерээдүйе тодорхойлон харуулһан тэрэнэй оюун бодолой, сэсэн мэргэн зохёолнуудай баялигые бүри гүнзэгыгөөр шудалхын тулада конференци-семинарта хабаадагшад суглараһан байгаа.

Марксизмын ба мүнөө үе сагай шухалын шухала асуудалнуудаар хори гаран элидхэл пленарна заседанинууд ба секцинүүд дээрэнь шагнагдаһан байна.

«Ленинизм—марксизмын хүгжэлтэдэхи шэнэ шата мүн», «Марксизм-ленинизм — бүхы оронуудай агууехэ интернациональна һургаал», «Марксизм-ленинизмые мүнөө үе сагта хазагайруулагшадай гол һанал бодолые шүүмжэлэлгэ», «Капитализмһаа социализмда орохо жама ёһонууд тухай Карл Марксын һургаал», «Товарна үйлэдбэри ба үнын хуули ёһон тухай К. Марксын һургаал», «Карл Маркс ба түүхын наука» болон бусад элидхэлнүүд угаа ехэ һонирхолотойгоор шагнагдаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагшын орлогшо В. В. Загладин, академигүүд Е. М. Жуков, К. В. Островитянов, П. Н. Федосеев, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондентнүүд М. Т. Иовчук, А. И. Пашков, Г. М. Сорокин, Т. Т. Тимофеев, наукануудай докторнууд В. Г. Афанасьев, В. А. Жамин, А. И. Малыш, Е. Д. Модржинская, М. М. Розенталь, Н. С. Спиридонова, Д. И. Чесноков болон бусад пленарна заседанинууд ба секцинүүд дээрэ элидхэлнүүдые хээ.

• • •

Конференци-семинарай хүдэлмэриин һүүлшын үдэр тэрээндэ хабаадагшад К. Марксын памятнигай, В. И. Ленинэй Мавзолейн дэргэдэ, «Танигдаагүй солдадай хүүр» дээрэхи памятнигай дэргэдэ веногуудые табяа.

(ТАСС-ай корр.).

РЕВОЛЮЦИИН ДУУШАНДА ЗОРЮУЛАГДАНА

Совет ба хариин журналистнуудта зорюулагдаһан пресс-конференци

Алексей Максимович Горькиин түрэһөөр 100 жэлэй ой мартын 28-да гүйсэхэнь. Энэ үдэрые Советскэ Союзда, хариин оронуудта үргэнөөр тэмдэглэхэ байна. Совет ба хариин журналистнуудтай мартын 14-дэ болоһон пресс-конференци энэ ойдо зорюулагдаһан байха юм. Агууехэ зохёолшын 100 жэлэй ойе үнгэргэхэ бүхэсоюзна комитет энэ конференци эмхидхээ.

Комитедэй түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Уран зохёолшодой союзай правлениин секретарь Г. М. Марков пресс-конференциие нээгээ. Ойтой дашарамдуулагдан хэгдэжэ байһан ехэ бэлдхэл тухай эрдэмтэд, уран зохёолшод, литература шэнжэлэгшэд хөөрэжэ үгөө.

Дэлхэйн литературын А. М. Горькиин нэрэмжэтэ институдай директор, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор Б. Л. Сучков үгэ хэлэхэдээ, дэлхэйн литературада Горькиин ехэ удха шанартай, орон дотор ба хилын саана тэрэнэй ехэ хүндэтэй байһан тухай хөөрөө. Тусхайлбал, Горькиин зохёолнуудые хүн зон эгээн лэ олоороо уншадаг, зохёолнуудынь дэлхэйн бүхы шахуу хэлэнүүд дээрэ оршуулагданхай гээд үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглээ. А. М. Горькиин нэрэмжэтэ институдай хэдэг ажал тухай эрдэмтэ хөөрэһэн байна.

А. М. Горькиин зохёолнуудай түрүүшын түгэс академическэ суглуулбариие хэблэлдэ бэлдэхэ талаар хэгдэжэ байһан хүдэлмэри тухай хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор А. И. Овчаренко хэлэһэн байна.

Агууехэ уран зохёолшодо зорюулагдаһан баярай заседани Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо мартын 28-да болохо. Тэрэшэлэн бүхы союзна ба автономито республикануудта, ороной областной ба районно центрнүүдтэ, олон городуудта баярай үдэшэнүүд үнгэргэгдэхэ.

Дэлхэйн литературын институдта мартын 25-да ойн баярай бүхэсоюзна научна сесси нээгдэхэ, тэрээндэ хариин оронуудай эрдэмтэд хабаадалсаха. Горькидо зорюулагдаһан выставкэнүүд хаа хаанагүй эмхидхэгдэхэ, Горькиин зохёоһон зүжэгүүд табигдаха, уран зохёолшын ажабайдал ба зохёолой хүдэлмэридэ зорюулагдаһан кинофильмүүдэй фестивальнууд үнгэргэгдэхэ.

Уран зохёолшын түрэһэн нютаг Горький городто ойн ехэ баяр найр болохо байна.

Ойн жэлдэ гансал түбэй хэблэлэй газарнууд Горькиин 65 ондоо нэрэтэй зохёолые ба хамта дээрээ 5 миллион үлүүтэй хэһэг тиражтай номуудые хэблэн гаргаха юм.

(ТАСС-ай корр.).

Сүлөөтэ Урда Вьетнамай түлөө тэмсэлдэ бүхы хүсэеэ нэгэдүүлхэ!

Урда Вьетнамай НФО-гой ЦК-гай Президиум мэдүүлгэ толилжо, Урда Вьетнамда национальна эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй союзай байгуулагдаһые һайшаан дэмжээ гээд Освобождение агентство мэдээсэнэ.

Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронтын политическэ программые Урда Вьетнамай городууд ба хүдөө нютагуудай бүхы зон социальна байдалһаа, үндэһэ яһанһаа, шажан мүргэлһөө дулдыдангүйгөөр һайшаан дэмжэнэ гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Тус программые туһамаршадай армиин олон офицернүүд ба солдадууд, тэрэшэлэн туһамаршадай правительствын тусхай тушаалта хүнүүд, ноёд түшэмэдшье талархалтайгаар угтажа дэмжээ. Бүхы табан түби дээрэһээ фронтдо талархадаг ханинарнай энэ программые һайшаалтайгаар угтаа.

Тус программын үндэһөөр туйлаһан илалтануудаараа зоригжоһон Урда Вьетнамай зэбсэгтэ хүсэнүүд, арад зон шууд сэхээр, таһалгаряагүйгөөр доотолжо, сэрэгэй ба политическэ талаар дайсанда ехэ сохилтонуудые хэнэ. Городуудташье, хүдөө тосхонуудташье шэнэ ехэ илалтанууд туйлагдаа.

Энэ революционно дэбжэлтын оршон байдалда Урда Вьетнамай арадай дайшалхы зэргэ бүри нягтаар жагсан ургана. Олон патриотическа бүлэгүүд, тус тус хүнүүд, тэрэшэлэн туһамаршадай армиһаа буһалгаалжа ороһон олон частьнууд эб найрамдалай, Эхэ оронойнгоо бэеэ даанхай байдалай, эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлдэ арадтаяа хамта жагсан бодоо. Иимэ эрхэ байдалда национальна ба эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй союз байгуулагдаад, Тхиеу-Киин урбагша бүлэгые унагааха, национальна коалиционно эрадай правительство байгуулха, американ империалистнуудай, тэдэнэй туһамаршадай сэрэгүүдые Урда Вьетнамһаа гаргаха, Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронттой хэлсээ хэхэ эрилтэ табиха гэһэн зорилготойбди гээд мэдүүлһэн байха юм.

„КОСМОС-206" НИИДЭБЭ

ТАСС-ай мэдээсэл

Газарые тойрон дабшаха «Космос-206» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одон 1968 оной мартын 14-дэ Советскэ Союзһаа табигдаба.

...ЫКЫН КОЛХОЗ, ...ДАЙ ТАРЯАЛАН, ... ДЭЭРЭ НАГ ...Э ХҮДЭЛМЭРИИН ... ТУХАЙ

(...мартын 1-нэй мэдээн ... тоннoор)

	Таряанай газарта	Сабшалан дээрэ
	46,9	—
	43,8	16,4
	31,8	10,8
...рэй	29,5	13,1
	26.0	15,3
	19,7	7,3
	18,8	3,2
	11,5	5,8
	6,5	13,15
	5,4	15,5
	3,6	8,9
	2,3	16,9
	2,5	1,2
...ин	2,8	0,7
	0,7	4,2
	0,3	0,1
...лай	0,2	—
	0.1	5,7

ТАБАН ЖЭЛЫЕ—БОЛЗОРҺОО УРИД!

ЗОРИГЖОНХОЙ

Наруули-Үбэрэй хормойдохи үргэн талын дунда баригдаһан ербэгэр томо байрын гэрнүүд, малай шэнэ типовой байрануудай сайран жэрылдэхэнь холоһоо харагдадаг. Эндэл Хорлу Хулуева һаалишан болоһон намтартай. Эхэ эсэгэнь анха угһаа мал ажалда хүдэлһэн хадаа Хорлу басагаяа малда дуратайгаар һургажархиһан юм гү, али өөрөө энэ ажалда хүдэлхэ иимэ энхэргэн хүн байһан юм гү?

Анха түрүүн энэ нүхэрнай халаанай һаалишанааршье хүдэлжэ туршаһан юм. Хорлу мүнөө юһэдэхи жэлээ һаалишанаар хүдэлжэ байһан тула, үнеэдые ямараар харууһалха тухай һайн мэдэхэ, дүршэл шадабаряаршье баяжанхай.

Үнгэрһэн жэл һү һааха түсэб даабаряа 144 процент дүүргэжэ, колхоз, аймаг соогоо суурхаһан юм. Харин мүнөө Совет засагай 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ колхозой түрүү һаалишан Хорлу Хулуева туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарангүй, табан жэлэй гурбадахи жэлдээ үшөө ехэ амжалта туйлахаар хараалханхай.

Г. ДИМИТРИЕВ.

Аха.

БУЛТАНҺАА УРИД

ХЯАГТА. (Телефоноор абтаба). «Дружба» колхоз гүрэндэ һү худалдаха кварталай түсэбые аймаг соогоо эгээн түрүүн дүүргэбэ.

Түсэбэй ёһоор 1850 центнер һү худалдаха байһан аад, мүнөө мартын 15-да колхоз бүхыдөө 1940 гаран центнер һү бэлэдхэлэй пунктда оруулаад байна. Энээндэ Улаан-Гангын фермэ ехээр хубитаяа оруулаа.

Ажахын түрүү һаалишад Анна Полуянова, Лукерья Воробьева, Зинаида Бузина болон бусад жэлэй эхинһээ хойшо хоёр һара хахад соо үнеэн бүриһөө тус тустаа 500—510 хүрэтэр килограмм һү һаажа, уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ ябанад.

Д. ДУГАРОВ, манай корр.

...ТАЛАЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

...ын олон бригада... ...ын гурбадахи жэ... ...е амжалтатайгаар ...а. Ярууныг загаһа ... һарын туршада ...б дүүргэжэ шадаа. ...одой бригадачууд ... загаһа барижа ту... ...

...оович Печкинэй ... бригадын гэшүүд ... Январь соо 422 ... бариһан тус бри... ...раль һарын дааба... ... дүүргэһэн юм. ...лагша Иван Гри... ...шад Владимир Та... ... Печкина ажалэй ...на.

... гэшүүд һалхан ...ал абаба. Үнгэрһэн ...арталай дүнгөөр ...өөндэ эрхимлэжэ, РСФСР-эй Загаһанай ажахын министерствын дамжуулгын улаан вымпелдэ, 1-дэхи мүнгэн шанда хүртэһэн байна.

— Вымпелээ гартаа бүхөөр барижа ябахын тула хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллахабди.— гэжэ бригадир Николай Печкин хөөрэнэ.

Загаһа баригшад бригадирай хэлэһые дэмжэн, саашадаа һайнаар ажаллаха байһанаа мэдүүлнэ.

Яруунын загаһа барилгын үшөө нэгэ бригада үндэр шагналда хүртэбэ. Николай Константинович Орловой бригада тус министерствын хоёрдохи шанда хүртөө. Тэдэнэр энэшье жэлдэ һайнаар ажаллажа, кварталайнгаа түсэб дүүргэһэн байна.

В. БАЙБОРОДИН.

О

Надежда Андреева Улаан-Үдын № 6 ательедэ хүдэлжэ эхилһээр тиимэшье үнинэй бэшэ. Энээхэн үнгэрһэн хугасаа соо энэ хүмнай эхэнэрэй хубсаһа оёлгоор шадамар бэрхэ мастер боложо шадаһан байна. Мүнөө Надежда түрүү бригадада хүдэлнэ. Тэдэнэр һара бүхэнэйнгөө даабарисе 120—130 процент дүүргэдэг юм.

Зураг дээрэ: Н. Андреева ажалдаа.

Э. ЛАПИНАЙ фото.

• • •

Улаан-Үдын нооһо угаалгын фабрикын продукци Эхэ оронойнай 17 городто эльгээгдэнэ. Үнгэрһэн жэлдэ энэ залуу предприятида Октябрьска районой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа һэн.

Нооһо илгадаг цехэй Полина Шитиковагай бригада халаанайнгаа нормые ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Ленинскэ комсомолой 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөе тэрэнэй бригада предприяти дээрээ эгээн түрүүн үүсхээ юм.

Зураг дээрэ: П. Шитикова.

В. ГАУЧЕНОВЭЙ фото.

ШУДАРГЫГААР АЖАЛЛАА

Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын һайндэр—Мартын 8-ниие ажалай амжалтаар угтахын тула Хужарай фермын һаалишад үнгэрөөшэ февраль һарада эршэмтэй шангаар хүдэлжэ гараа.

Тиигэжэ эдэнэр урдаа табиһан зорилгоёо эрхимээр бэелүүлээ. Нэгэдэхи кварталай түсэбэй ёһоор, 342 центнер һү һаажа, 280 центнерыень гүрэндэ худалдаха аад, тэрэнээ мартын 1-дэ дүүргэһэн байгаа. Мүнөө фермынхид түсэбһөө гадуур 40 гаран центнер һү бэлэдхэлэй пунктда оруулаад, энэ һарын барагдатар үшөө 60 центнер һү нэмэжэ худалдаха зорилготой.

Тус фермынхид социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ, «Маяк» колхозойнгоо правлениин, парткомой дамжуулгын Улаан туг, мүнгэн шан абаһан байна. Эндэхи эрхим һаалишад Таисия Ребякина, Галина Кузнецова, Вера Качина гэгшэд февраль һарада үнеэн бүриһөө 180—200 килограмм һү һаажа, баһал мүнгэн шанда хүртөө.

Д. ЯНДАНОВ.
Түнхэнэй аймаг.

МАРТ—МОДО БЭЛЭДХЭЛЭЙ ГАБШАГАЙ ҺАРА

ДАЙШАЛХЫ ЁҺООР

Март модо бэлэдхэлэй, шэрэлгын эгээл тааруу һара юм. Энэ һара соо бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха, тиигэжэ 1-дэхи кварталай түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн мурысөөн республикымнай модошодой дунда үргэнөөр дэлгэрээ.

Ардасаанай леспромхозой хүдэлмэришэд кварталай түсэбые мартын 28-да дүүргэхэ, даабариһаа гадуур 130 кубометр модо шэрэхэ гэжэ оролдожо байна. Габшагай һарада дайшалхы ёһоор ажаллаха гэһэн уряатайгаар тэдэнэр хүдэлжэ байнхай.

ШЭНЭ АРГА ХЭРЭГЛЭН...

Хаа хаанагүй үргэн далайсатайгаар эрхилэгдэжэ байгаа шэнэ барилгануудта модон ехээр хэрэглэгдэнэ. Арадай ажахыда барилгын модо элбэгээр бэлэдхэхын тула леспромхозуудай хүдэлмэришэд социалис мурысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэнхэй.

Март—модо бэлэдхэлэй габшагай һара гэжэ соносхогдонхой. Республикымнай модошод арга боломжо, байгаалиин таарамжатай эрхэ байдал хэрэглэн, март соо ехэ модо бэлдэхэ, түрүүшын кварталай түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн уялгатай.

Хэлгын леспромхозой хүдэлмэришэд түрүүшүүлэй энэ үүсхэлые дэмжээд, арга боломжоёо хэрэглэжэ байна. Һаяхан леспромхозой модо зөөдэг зарим автомашинанууд хоёр халаанда ашаглагдажа эхилбэ. Энээнһээ урда тус леспромхоздо энэ шэнэ арга хэрэглэгдээгүй байһан.

Автомашинын жолоошод В. Иванов—Лю-фу, Г. Слепнев—З. Афанасьев, Т. Тюрюханов—Н. Новиков шэнэ арга хэрэглэһэн, түрүүшын үдэрһөө һаадгүй һайнаар ажаллажа байна. Хэрбээ урдань нэгэ машина 11,4 кубометр модо ойһоо Бэшүүр тосхон хүрэтэр шэрэдэг байгаа һаа, хоёр халаанда хүдэлдэг болоходоо урдынхиһаа хоёр дахин ехые асарна.

Эдэ түрүүшүүлэй жэшээгээр леспромхозой бусад жолоошод түрүү арга хэрэглэдэг болохонь. Тэдэнэр машинаяа һайнаар харууһалжа, нүгөөдэ халаанда ажаллаха нүхэртөө тушааха юм. Тиимэһээ жолоошодой харюусалга дээшэлнэ.

Автомашинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхын тула һайн харгы, дулаан байра хэрэгтэй. Барилгашад модо шэрэгшэдые ажалай таатай эрхэ байдалаар хангахые оролдоно. Нүхэр Белых гэгшын хүтэлбэрилдэг 10 хүнһөө бүридэһэн барилгашадай бригада 10 автомашинын багтаха гараж богони болзор соо барижа тушаагаа.

Барилгашадай энэ бригада модошодто горитой туһаламжа хүргэнэ. Энэ жэлдэ 24 мянган түхэригэй барилгын ажал хэхэ түсэбтэй. Харгын хүүргэ, үшөө нэгэ автогараж, тус бүридөө хоёр байратай гурбан гэр, котельнэ барихаар хараална. Эдэ барилгануудаа саг болзор соонь дүүргэхэ гэжэ барилгашад шиидэнхэй.

П. АЮШЕЕВ.

УЯЛГАЯА ШЭНЭЛБЭ

Хоринн леспромхозой Зүүн-Хуурайн модо бэлэдхэлэй пунктын хүдэлмэришэд Худагай модошодой үүсхэлые дэмжээ. Табан жэлэй гурбадахи жэлэй түрүүшын кварталай түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ, март соо 1000 кубометр модо түсэбһөө гадуур бэлдэхэ гэһэн зорилго тэдэнэр урдаа табиба.

Энэ пунктын модошод янзарь һарын үрэ дүнгөөр республика соогоо шалгаржа, «Забайкаллес» комбинадай болон модошодой профсоюзай обкомой дамжуулгын Улаан туга, 1000 түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртэһэн байна.

Ж. БАДМАЕВ.

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

Республикымнай модо бэлэдхэгшэдэй түрүү коллективүүдэй нэгэн—Худанай леспромхозой модошод мартые модо бэлэдхэлэй габшагай һара гэжэ соносхоод, кварталай даабариие болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн үүсхэл гарган юм.

Модошод тус леспромхозой коллективэй үүсхэлые дэмжэжэ, дээшэлүүлэгдэһэн уялга абабад. Һаяхан эмхидхэгдэһэн Онёогой леспромхозой хүдэлмэришэд түрүүшүүлэй жэшээгээр март соо ехэ модо бэлэдхэхэ зорилго урдаа табиба. Тэдэнэр табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Модо бэлдэхэ, шэрэхэ түрүүшын хоёр һарын түсэб 126 процент дүүргэгдээд, 2500 кубометр модон түсэбһөө гадуур шэнэ барилгануудта эльгээгдээ.

Онёогой леспромхозойхид түрүүшүүлэй үүсхэлые халуунаар дэмжэбэ. Тиихэ зуураа, өөһэдынгөө хэхэ ажал хараалбад, шэнэ уялга абабад. Тэдэнэр табан жэлэй гурбадахи жэлэй түрүүшын кварталай түсэбые болзорһоонь урид дүүргээд, даабариһаа гадуур 5 мянган кубометр модо шэрэхэ гэжэ хараалаа.

Леспромхозой олон модошод абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Нүхэд Фадеев, Федотов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригаданууд февраль һарын даабари холо үлүүлэн дүүргээ. Эдэ бригаданууд нэгэ һарын туршада тус бүридөө 2300 кубометр модо бэлдэһэн, таллуулһан байна. Габшагай һарын туршада 2400—2400 кубометр модо хюрөөдэхэ гэжэ хараалаад, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхыень бага комплексно бригадануудые уряалһан байна.

Н. ТЮРНЕВ.

Борис Манжуевич Хэлтыгеев Улаан-Үдын ТЭЦ-тэ 30 гаран жэл хүдэлжэ байна. Тэрэ ажалай һайн дүй дүршэлтэй болонхой. Ажал хүдэлмэридөө һайн амжалта туйлаһанайнгаа түлөө Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. М. Хэлтыгеев.

Н. БУРМАКИНАЙ фото.

АГРОНОМОЙ БУЛАН

СЕВООБОРОТ—УРГАСЫН ЭШЭ ҮНДЭ[...]

Түсэбтэ табан жэлэй туршада газар тариалан һайнаар эрхилһэнэй, тэрэнэй ургаса нилээд дээшэлүүлһэнэй ашаар орон дотор ороохо тарая бүри ехээр хуряадаг болохоор КПСС-эй XXIII съездын директивэнүүд соо хараалагданхай.

Имэ зорилго бидэнэршье урдаа табинабди. Совхозоймнай тариалан бүхыдөө тооной Хүнтэйн талада. Теэд мүнөө дээрээ эндэ үтэгжүүлгэ тон багаар оруулагдана, бог ногоонтой тэмсэхын тула гербицид хүсэд хэрэглэгдэнэгүй. Тиимэһээ хүдөө ажахын ургамалнуудые һайнаар ургуулхын тула нэн түрүүн газараа зүбөөр элдүүрилхэ, паар ехээр хахалха, зүб севооборордуудые баримталха шухала болоно.

Элдэб ургамалнуудые севооборордой полинуудта зүбөөр һэлгэлдүүлэн тарихада ашa үрэ ехэтэй байһаниинь эрдэм ухаан, дүй дүршэл гэршэлэн харуулаа. Зүб севооборордууд гэшэмнай газар тариалан эрхилхэ нэгэ шухала хубинь болоно гээшэ. Гадна энэмнай агротехническэ болон экономическа ехэ удха шанартай. Ургамалнуудые севооборордой полинуудта хубаарилха, хүрьһэ элдүүрилхэ, тэрэниие үтэгжүүлхэ гуримууд хоорондоо нягта холбоотой байдаг.

Эдэ һүүлшын жэлнүүдтэ манай совхоздо севооборот баримталха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдажа, эмхидхэлэй горитой хүдэлмэри хэгдээ, мүнгэ зоори гаргашалагдаа. Зүгөөр республикын олохон ажахынуудта севооборордууд мүнөөшье болотор хэрэглэгдэнэгүй. Зарим ажахынуудта севооборордууд үни болонгүй һалашана, хэрэглэгдэхэеэ болишоно. Энэ ушарта ороохо тариан, бусад ургамалнууд хайша хэрэгээр һэлгэсүүлэн таригдана.

Теэд ямар шалтагаан дээрэһээ имэ ушар үзэгдэнэб? Энээнһээ түрүүн тарилгын хэмжээн тогтууригүй, ходол хубилжа байдаг һэн. Мүн зохисотой севооборордуудшье баримталагдадаггүй байгаа. Жэшээнь, урдань манай Хурамхаанай совхоздо шэниисэ нэгэ газар дээрэ гурбан жэл удаа удаагаар таридаг байһан. Ядахадаа обёосойшье хойноһоо шэниисэ таригдагша һэн.

Тариянай ургасын өөдэлхээ болиходо Баргажанай аймагай ажахынууд 1964 онһоо эхилжэ Хүнтэйн талада севооборордуудые наринаар баримталжа эхилээ бэлэй. Түрүүшынгээ жэлһээ олонхи ажахынуудта хараалагдаһан севооборордууд хубилалтагүйгөөр хэрэглэгдээ.

Аймагай ажахынууд Хүнтэйн талада имэ түхэлэй севооборордуудые хэрэглэдэг болоо (полинь 190—220 гектар хэмжээтэй):

ГУРБАН ПОЛИТО СЕВООБОРОТ

Нэгэдэхи янзын	Хоёрдохи янзын
1. Паар	1. Паар
2. Шэниисэ	2. Шэниисэ
3. Зелёнко	3. Горох, обёосой холисо

ДҮРБЭН ПОЛИТО СЕВООБОРОТ

Нэгэдэхи янзын	Хоёрдохи янзын
1. Паар	1. Паар
2. Шэниисэ	2. Шэниисэ
3. Горох	3. Кукуруза
4. Обёос гү, али ешмээн	4. Шэниисэ

ТАБАН ПОЛИТО СЕВООБОРОТ

Нэгэдэхи янзын	Хоёрдохи янзын
1. Паар	1. Паар
2. Шэниисэ	2. Шэниисэ
3. Кукуруза	3. Горох
4. Шэниисэ	4. Шэниисэ
5. Обёос	5. Зелёнко

ЗУРГААН ПОЛИТО СЕВООБОРОТ

Нэгэдэхи янзын	Хоёрдохи янзын
1. Паар	1. Паар
2. Шэниисэ	2. Шэниисэ
3. Шэниисэ	3. Шэниисэ
4. Горох	4. Кукуруза
5. Шэниисэ	5. Шэниисэ
6. Обёос	6. Обёос

Үрэжэл муутай, һалхинһаа гэмтэдэг хүрьһэтэй газарта гурбан полито севооборот хэрэглэгдэнэ. Харин дүрбэн, зургаан полито севооборордуудые органическа бодосуудаар баян, һалхинһаа балай муудалаггүй газарта хэрэглэхэдэ таарамжатай. Имэ севооборордуудай хэрэглэһэн газарта 16—33 процентнь сэбэр паар болоно.

Эдэ схемэнүүдые харахада Хүнтэйн талын севооборордуудта кукуруза оруулагдаһан байна. Энээнһээ урид кукуруза амяарлан тариглдадаг байһан. Кукурузын хойноһоо ороохото ургамалнуудай һайнаар ургадаг хала энэ ургамал севоборотто оруулагдаа гээшэ.

Севооборот нэбтэрүүлһэн түрүүшын жэл А. С. Зверьковой бригадада имэ ургаса абтаа:

Урда жэл таригдаһан ургамал	Севооборордой ёһоор	Полиин хэмжээн (га)	Ургасань (центнерээр)
Паар	шэниисэ	350	23,0
Кукуруза	шэниисэ	70	16,0
Шэниисэ	шэниисэ	230	8,6
Горох	ешмээн	120	15,0
Шэниисэ	ешмээн	90	10,0

Хараад, бодоод үзэхэдэ, Хүнтэйн талые һайнаар элдүүрилээд байбал, муу бэшэ ургаса абажа болохо байна. Эндэхи тариалангай газарта севооборот хэрэглэжэ, ургаса дээшэлүүлһэниие В. А. Толстихинай хүтэлбэрилдэг бригадын ажал дээрэһээ хаража болоно. Энэ бригада 2520 гектар тариалан дээрэ гурбан севооборот хэрэглэнэ. 700 гектартань гурбан полито, 805 гектарта — дүрбэн полито, 1016 гектартань — табан полито севооборот баримталагдана. Эдэ севооборордуудай ашa үрые тус тустань абажа хараха болоо һаа имэ:

ГУРБАН ПОЛИТО СЕВООБОРОТ
(Бүхыдөө 700 гектар)

Севооборордуудай схемэ	Полиин хэмжээн (га)	Урид тариһан ургамал		Таригдаһан ургамал		Ургасань (цент.)	
		1964 ондо	1965 ондо	1966 ондо	1967 ондо	1966 ондо	1967 ондо
Паар	233	яарса	шэниисэ	шэниисэ	паар	8,5	—
Шэниисэ	223	шэниисэ	шэниисэ	паар	шэниисэ	—	15,8
Гэршүүхэ	231	шэниисэ	паар	гэршүүхэ	гэршүүхэ	14,5	5,6

ДҮРБЭН ПОЛИТО СЕВООБОРОТ
(Бүхыдөө 805 гектар)

Севооборордуудай схемэ	Полиин хэмжээн (га)	Урид тариһан ургамал		Таригдаһан ургамал		Ургасань (цент.)	
		1964 ондо	1965 ондо	1966 ондо	1967 ондо	1966 ондо	1967 ондо
Паар	228	шэниисэ	паар	обёос	обёос	15,8	8,1
Шэниисэ	189	обёос	паар	шэниисэ	шэниисэ	19,3	7,1
Шэниисэ	190	паар	шэниисэ	шэниисэ	паар	12,1	—
Обёос	198	шэниисэ	шэниисэ	паар	шэниисэ	—	18,2

ТАБАН ПОЛИТО СЕВООБОРОТ
(Бүхыдөө 1016 гектар)

Севооборордуудай схемэ	Полиин хэмжээн (га)	Урид тариһан ургамал		Таригдаһан ургамал		Ургасань (цент.)	
		1964	1965	1966	1967	1966	1967
Паар	204	шэниисэ	обёос	паар	шэниисэ	—	24,5
Шэниисэ	198	шэниисэ	ешмээн	паар	шэниисэ	—	24,0
Горох	206	ешмээн	горох	шэниисэ	обёос	9,8	5,7
Шэниисэ	205	паар	шэниисэ	горох	шэниисэ	4,5	12,0
Ешмээн	203	шэниисэ	обёос	ешмээн	паар	12,0	—

Нүхэр Толстихинай бригада севооборот хэрэглэдэг болоһоной ашаар һүүлэй хоёр жэлдэ баян ургаса хуряагаа. Тус бригадынхид севооборот хэрэглэхынгээ урда тээ гектарһаа 4,5—5 центнер ургаса хуряадаг байһан. Теэд һүүлэй хоёр жэлдэ гектарһаа дунда зэргээр 11,4—11,2 центнер тарая абаа. Үнгэрһэн жэлдэ бригадын механизаторнууд гектарһаа дунда зэргээр 15,6 центнер шэниисэ хуряаһан байна. Зарим газартаа шэниисын ургаса гектарай 24,5 центнертэ хүрөө.

Горох мүнөө тиимэ ехэ ургаса үгэнэгүй. Бидэ энэ ургамалые һайнаар, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа биранагүйбди. Горохой һүүлээр таригдаһан ороохото ургамалнууд ехэл һайн ургаса үгэдэг юм. Жэшээнь, нүхэр Зверьковой бри[...] һүүлээр шэниисэ тар[...] рай 12.5 центнер у[...] байна. Эндэ шэниисы[...] ниисэ тарихадань гек[...] нер ургаса хуряагдаа[...]

Иигээд байхадаа [...] севооборордойнгоо нэг[...] куруза тариха газар[...] болон минеральна үт[...] наржуулха дүүрэн [...] табан полито севоо[...] эрьесэдэ газарынь [...] үтэгжүүлэгдэхэ боло[...] ургаса үгэдэгшье һа[...] то севооборотто тар[...] тариалангай газар [...] гамалай үндэһэнэй [...] үтэгжүүлэгдэнэ гээша[...]

Севооборот хэрэгл[...] ашаар минеральна үт[...] хай гуримтайгаар [...] аргатай болонобди. һү[...] дэ авиацийн хүсөөр [...] неральна үтэгжүүл[...] үбһэ һалгаха хоро се[...] Жэшээнь, нёдондо [...] хамта дээрээ 720 гек[...] бан полидо минерал[...] оруулагдаһан. 405 ге[...] поли дээрэ гербицид[...] на.

Гадна бидэнэр сев[...] дэг болоһоор хүрь[...] үлеэгдэжэ муудалаг [...] сэжэ эхилээ гээшэби[...] ха, тарилгын урда т[...] дүүрилхэ гурим хуби[...]

Үнгэрһэн жэл га[...] нигаар элдүүрилэгд[...] та обёос, шаблаагүй [...] гаар хахалагдаһан 20[...] ниисэ, мүн имэээр [...] 270 гектарта зелён[...] набди. Үшөө тиихэд[...] заһатай плуг хэрэгл[...] паар хахалагдаа.

Газар тариалан һа[...] ургасыень дээшэлүү[...] вооборордуудай эконо[...] раа ашаг үрэ ехэтэй б[...] хозой элэ хоёр бриг[...] һан ажал дээрэһээ [...]

Хэрэглэдэг болоһо[...] дууд түсэбтэ табан [...] заашье хубилгагдаха[...]

Газар тариалангаа [...] гаар эрхилжэ, тэр[...] дээшэлүүлжэ шадаа[...] жэлдэ баян ургаса [...] ниинь элитэ.

Б. [...]

Хурамхаанай со[...] агроном, Буряа[...] габь[...]

Сэлэнгын аймагай «Эрдэм» колхозой хонншод Норжима Бизьяева, Бутыдцырен Машеева гэгшэд хорёод жэлэй туршада сугтаа хүдэлжэ байдаг. Тэдэнэр хододоо ажалдаа шалгарна. Өөһэдынгөө дүй дүршэлые залуушуулда дамжуулан үгэжэ байдаг.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

НААШАТАЙ, НАЙДАМТАЙ

Хори тосхондо олон магазин бии. Тэдэнэй дундаһаа эгээл эрхим ажалтайнь алинь бэ гээд эндэхи зонһоо асуугаа һаа, «Хоринская» гудамжадахи эдеэ хоолой 11-дэхи магазиниие абаһаар лэ заажа үгэхэ.

Энэ магазин газаа талаһаа бусадһаа юугээршье илгаагүй. Харин досоонь ороходо, бэрхэ ээзэтэй гэртэ ороһондол, сэбэрхэн, хамаг юумэнь хуу журамтайгаар согсологдонхой, үнэ сэнгынь баран табяатай байха. Магазинай хоёр наймаашад хүнүүдэй асуудалда аялдар зохидоор харюусан, хамаг хэрэгтэй юумыень түргэноор ойронь табижа ойлгуулхаһаа гадна, тэдээндэ туһалалсана.

Зоной эрилтэ хэрэглэмжые гүйсэдөөр хангахые үнэн зүрхэнһөө оролдодог, худалдаа наймаанай ёһые эрхимээр сахин бэелүүлдэг хүнүүд энэ магазинда ажалладаг байна гэжэ хүрэһөөр лэ мэдэгдэнэ. Теэд имэ улад зондоо хүндэтэй болоһон эдэ бэрхэ худалдагшадшан хэд бэ? Ринчин-Ханда Цыбжитовна Цыдендамбаева, Елена Степановна Матушкина — эдэ хоёр гээшэ. Хоюулан хамта энэ магазинда хүдэлһөөр үнинэй. Эбтэй эетэй, журам сахилга һайнтай хүнүүдэй ажалладаг газарта хамаг юумэнииинь эмхитэй байдаг, уригдэл дутагдал нэгэшье гарадаггүй. Эд хэрэглэгшэдтэ хүндэтэй, баяр һайшаалда хүртэдэг байна. Эд бараа наймаалха түсэбөө һара, квартал, жэл бүридэ ходоодоо үлүүлэн дүүргэдэг юм. Үнгэрэгшэ жэлэйнь түсэб 116 процент бэелүүлэгдээ бэлэй. Эдэ наймаалагшадай зурагынь Хоринн аймагай эд хэрэглэгшэдэй кооперациин Хүндэлэлэй самбарта гаранхай.

Социалис мурысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсан, коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө тэмсэжэ, ажалшадай хэрэглэмжые эрхимээр хангажа байдаг бэрхэ наймаалагшад Ринчин-Ханда Цыдендамбаева Елена Матушкина хоёрой табиһан зорилгодоо хүрэхэ байһая найдамтай.

Ц. ТОКТОХОЕВ.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНА[...]

КАРЛ МАРКСТА ЗОРЮУЛАГДАНА...

СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент А. А. Леонтьевой «К. Марксын «Капитал» ба мүнөөнэй үе саг» гэһэн научна зохёол «Наука» хэблэлээр гаргуулхын тула мартын 2-то үгтөө.

Научна коммунизмын үндэһэ һуури табигшын түрэһөөр 150 жэлэй ойе тэмдэглэн, бусадшье научна зохёолнуудые тус хэблэл барлан гаргана.

СССР-эй Наукануудай академиин түүхын институдаар бэлдэгдэһэн «Маркс — түүхэшэ» гэжэ согсолбори, С. С. Волкын—«Карл Маркс ба XIX зуун жэлэй үеын ородой олониитын ухаан бодол» гэһэн шэнжэлгэ хэблэлдэ үгтэнхэй.

(ТАСС-ай корр).

Москва.

Тянь-Шаниин хабар

ФРУНЗЕ. (ТАСС-ай корр). Иссык-Куль шадарай тарияашад тариалан дээрээ тракторна агрегадуудые гаргаба. Тарилгын урда тээ газарай хүрьһэ элдүүрилхэ хүдэлмэри эхилэнхэй.

Урдань энэ үеэр саһатай байдаг аад, харин мүнөө арыгууд соогуур уһан харьялан урдана. Газар уһалагшад хадын горходой урасхал тодожо абаад, тариалан дээрээ тараана.

Киргизэй урда талада хабар түлэг дундаа. Эндэхи олохон районуудай ажахынууд залаата ургамалнуудые, олон жэлэй тэжээлэй үбһэ, люцернэ таридаг. Араванска районой Ждановай нэрэмжэтэ колхозой тарияашад хабарай шэниисын тарилга түрүүлэн дүүргээ.

Мүнөө үеын з[...] тухай опе[...]

Новосибирскын за[...] тор Георгий Ивано[...] «Алкын дуун» (ли[...] толий Петров бэшэ[...] һаяын үдэрнүүдтэ [...] хүгжэмдэ дуратайшу[...] ехээр татаба. РСФС[...] торнуудай Сибири[...] холбооной правлен[...] хабаадагшад тус оп[...] һан удашэ үнгэрг[...] оперые Новосибирск[...] ледэй академическа [...] наба.

ШЭНЭ АТОМНА ЭЛЕКТРОСТ[...]

Атомна хүсэ ашаглаха СССР-эй Гүрэнэй комитедэй Физико-энергетикын институдай мэргэжэлтэдэй хүтэлбэри доро 1.500 киловатт хүсэтэй «Север» гэжэ атомна электростанциин проект зохёогдожо дүүрэбэ.

Тус станциин проект АБВ-1,5 гэжэ түхеэрэлгые үндэһэ болгон зохёогдоо. «Север» электростанци ашаглахада найдамтай, орёо бэшэ юм. Тэрэниие халаан соо гурбахан хүн хүдэлгөөд байдаг.

Станциин реакторы[...] туршада түлишөөр [...] хүдэлхэ арга боло[...] атомна электростанци[...] соо юрын электрос[...] мянган тонно түлиш[...] үйлэдбэрилһэн элш[...] юм. АЭС-эй бүхы [...] 360 тонно шэгнүүр[...] барилгын газарта э[...] таар, тэрэ тоодо агаа[...] шажа болохо юм.

(ТАСС-[...]

ПЕРМСКЭ ОБЛАСТЬ. Соликамска целлюлозо-саарһанай комбинадай хүдэлмэри[...] жэлтэд 1968 ондо орондоо 385 мянган тонно саарһа үгэхэ, саарһа түргэноор гаргадаг N[...] шинануудай скоростиие минута соо 700—720 метртэ хүргэхэ гэжэ шиидээ.

Имэ ехэ түсэб предприяти хэзээдэшье табяагүй, тиимэһээ соликамскынхид энээ[...] омогорхоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: саарһа түргэн гаргадаг 9-дэхи машинын хажууда.

ТАСС-ай фо[...]

АНАЙ ПОЧТО

...о февраль hара соо ма... ...да 432 бэшэг орэhон ...ь нёдондо жэлэй фев... ...хиhаа 98 бэшэгээр ...энэ hарын туршада хү... ...хүдөө бэшэгшэдэй бо... ...ндай эдэ бэшэгүүдэй ...етымнай хуудаhануу... ...эбэ. Эрид хурса шүүм... ...зарим дохёонуудые ню... ...шалгажа, дары хэм... ...хаар эльгээгдээ. Оло... ...мтажа, газетын хуу... ...ногдэhэн, авторнууд... ...гдэhэн байна.

...hара үбэлэй уларилтай, ...зрүүн байбашье, ха... ...шлай эхин үзэгдэжэ, ...игаабари дулаан бай... ...хүдөөгэй ажалшадта, ...ншадта таатай. Малай ...түл абалгын хүдэлмэри ...да ябуулагдаба. Про... ...хник болон хүдөө ажа... ...шүүлэй ажал хүдэлмэ... ...танууд тухай мэдээ... ...ноhөө үдэртэ толилог... ...за.

...ноймнай Зэбсэгтэ Хү... сэнүүдэй алдарта 50 жэлэй ойн баяраар дашарамдуулан, Совет Армиин түүхэдэ хамаатай, сэрэг дайнай үеын баатарнууд, мүн энхэ тайбан сагай сэрэгшэд тухай олон материал редакцидамнай ороо.

Хото, хүдөөгэйнгөө олон уншагшадай, илангаяа мэргэжэлтэдэй экономическа эрдэм мэдэсые дээшэлүүлхэ зорилгоор газетымнай хуудаhанда «Экономико шудалха клуб» (ЭШК) гэhэн рубрика бии болгогдоо. Иимэ рубрика доро экономикын талаар эрдэмтэдэй, нютагай мэргэжэлтэдэй статьянууд толилогдожо үргэлжэлhөөр.

Редакцида ороhон бэшэгүүдhээ харахада, Хэжэнгын, Түнхэнэй, Хориин, Яруунын, Захааминай аймагуудай уншагшад, хүдөө бэшэгшэд газетымнай хүдэлмэридэ илангаяа эдэбхитэйгээр хабаадалсана, туhална. Тиимэ нүхэдые дурдабал, С. Цыбиков, З. Чимитов, П. Жалсанов, Д. Дарижапов (Хэжэнгэ), Ж. Бадмаев, Ц. Токтохоев (Хори), Б. Бирбаев, С. Жанчипов (Түнхэн), Б. Доржиев, Г. Тугутов, В. Самбуев, Ф. Цыренжапов (Захаамин) болон бусад олон.

Хото, хүдөөгэй олон мянган ажалшадые худалдаа наймаанай, соёл культурын талаар хангаха хэрэгтэ дутуу дунданууд бии.

Тиимэ дутагдалнууд ехэнхидээ ажахын эмхи зургаануудай харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэдэй зүгhөө анхарал багатай байдаг дээрэhээ гарана.

«Шэхэнэй шэмэг, нюдэнэй хужар», «Амаралтын үдэрэй хуудаhан» гэhэн гаршагтай тусхай хуудаhануудые саашадаашье гаргаха, уншагшадые hонирхуулмаар, hанал бодол түрүүлмээр материалнуудые толилжо байха зорилго табигдана. Эндэ коллектив, бүлэ гэр дотороо хүнүүдэй харилсаа холбоонhоо эхилээд, моральна темээр, үльгэр таабари, уран хошон үгүүлбэри, шүлэг, рассказуудые толилходо таарамжатай. Тиимэ материалнуудые уншагшад, бэшэгшэднай олоор эльгээжэ байха бээ гэжэ найдагдана.

...я Шагжиевна Башлеева Улаан-Үдын медицинскэ училищи дүүргэhэнэйнгээ удаа хүдөө га... ...жэлэй турша соо медицинскэ сестрагаар хүдэлhэн байна. Удаань Улаан-Үдэ ерээ. Мүнөө ...гжиевна республиканска онкологическа диспансертэ медсестрагаар хүдэлнэ. Тэрэ өөрынгөө ...угаа дуратай. Коллективынь ходо хүндэлдэг. Эрхим hайнаар ажаллаhанайнгаа түлөө ком... ...ай нэрэ хүндэдэ хүртэнхэй.

...дээрэ: К. Ш. Башлеева физраствор бэлдэжэ байна. В. ЦЫДЕНОВЭЙ фото.

Ажалшадай бэшэгүүд

НОЙТОН ТҮЛЕЭН ГАЛ БОЛОХОГҮЙ

Һургуулинуудта, эмнэлгын ба хүүгэдэй эмхи зургаануудта түлеэ бэлэдхэхын тула түсэбэй ёhoop хараалагдаhан мүнгэ зөөриие hаадгүйгөөр гаргашалхадань хэншье арсадаггүй гээшэ. Тиимэhээ эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд хафаалагдаhан мүнгэеэ зүб мүрөөр гаргашалжа, үбэлдөө хүрэхэ түлеэгээ саг болзор соонь бэлэдхэхэ ёhотой ааб даа. Хаража үзэхэдэ, зарим эмхи зургаанууд үбэлдөө хүрэхэ хуурай түлеэ бэлдэдэггүй. Хүтэлбэрилэгшэд энэ шухала хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандана гэхэ гү, али удаан унтаhанаа hэрижэ, намартаа, үбэлдөө нойтон түлеэ бэлэдхэдэг байна. Үбэлэй янгинама хүйтэндэ нойтон түлеэн хэр hайнаар байра дулаасуулхаб даа.

Иимэрхүү ябадал манай Пахирай интернат hургуулида ударидаг. Жэшээлхэдэ, энэ hургуули жэл бүхэндэ 1000 гаран кубометр түлеэ бэлэдхэхэ ёhотой юм. Үнгэрhэн жэлдэ үбэлдөө хүрэхэ түлеэ бэлэдхээгүй. Мүнөө нойтон түлеэ түлижэ зобонод, үхибүүдэй байра hайнаар дулаасуулагданагүй.

Энэшье жэлдэ оройдоол 600 кубометр түлеэ бэлэдхээд, сагай эртэдэ найдаад, hанаа амар hуужа байнад. Тиимэhээ хойто жэлэй ханхинама хүйтэндэ үнөөхил нойтон түлеэгээ түлижэ, үхибүүдые лааруулжа зобоохоо дахин hанаа гээшэ гү? Тус hургуулиин директор В. А. Литвинцевэй үбэлдөө хүрэхэ хуурай түлеэ хүсэдөөр бэлэдхэлгэдэ hаналаа табидаггүй байhыень гайхамаар. Сагай эртэдэ найдаад hууха да зүб гү?

Б. ШОЁНОВ.

Толилогдоогүй бэшэгэй үндэhөөр

hЭЛЬБЭГДЭН ЗАhАГДАБА

«Заветы Ильича» колхозой № 6 бригадын гэшүүд манай газетын редакцида бэшэг эльгээhэн. тиихэдээ электрын hайн элшэтэй бололгодомнай туhалыт гэhэн байна. Ушар юуб гэхэдэ, Кабанскын РЭС-эй мэдэлэй электролиниин Таловска участогай тон hула элшэ дамжуулдаг дээрэhээнь, тосхоной айлнуудай лампочкануудшье hүлэмхи муугаар носоно, үдэшэндөө газетэ, ном уншахын аргагүй — бүрүүл байна гэжэ гомдоhон юм.

Энэ бэшэгэй үндэhөөр хэмжээ абахыень гуйжа, Прибайкалиин аймагай Советэй гүйсэдхэхэ комитедтэ манай редакци хандаhан байгаа. Һаяшаг гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Ф. С. Дмитриев иигэжэ харюусаба. Дурсагдагша электролиниин участок шэнээр hэльбэгдэн заhагдаад, шухала хэмжээтэй электрын элшэ тиишэ дамжуулагдадаг болоо гэнэ.

ГАЗЕТЭ, ЖУРНАЛ—АЙЛ БҮХЭНДЭ

Һаяхан Улаан-Үдэ хотодо республикын «Союзпечатиин» хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн боложо дүүрэбэ. Зүблөөн дээрэ Буряадай республикын «Союзпечатиин» областной таhагай начальник В. Б. Савинов 1968 оной хэблэл захилгын дүнгүүд тухай элидхэл хээ.

Хэблэл захилгын кампани республика доторнай нилээд амжалтатайгаар ябуулагдаа. Жэлэй эхиндэ республикын ажалшадай дунда 615 мянган хэhэг газетэ, журнал захигдаhан. Энэнь 1000 хүн бүридэ 789 хэhэг хүртэнэ. Шэнэ жэлэй гараhанhаа хойшо захил үргэлжэлhөөр. Мүн хэблэл наймаалха магазин, киоскнуудhаа хүн зоной худалдажа абадаг газетэ, журналнуудые тоололсобол. 1000 хүн бүридэ 900 гаран газетэ, журнал хүртэхэ жэшээтэй.

Захааминай, Баунтын аймагуудтахи «Союзпечатиин» хүдэлмэрилэгшэд hайнаар ажаллаба. Гэбэшье хэблэл тараалга хаа хаанагүй жэгдэ hайнаар ябуулагдаа гэхын аргагүй. Зэдын, Яруунын, Кабанскын, Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагуудта хэблэл захилга хангалтагүй. Илангаяа түбэй «Правда», «Советская Россия», «Сельская жизнь» гэхэ зэргэ газетэнүүдые тараалга республика доторнай нёдондо жэлэй хэмжээндэ хүрөөгүй.

«Буряад үнэн» газетэ үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ нилээд олон захигдабашье. аймаг бүхэндэ адли hайнаар тараагдажа шадагдаагүй. Буряад зоноор олон Сэлэнгын, Зэдын, Яруунын, Баргажанай аймагуудта даншье үсөөн тараагдаhан байна.

Зүблөөндэ хабаадагшад үгэ хэлэхэдээ, арад зоной дунда хэблэл бүри олоор захюулха арга боломжо тон ехэ. Эдэ боломжонууд хүсэд хэрэглэгдэнэгүй гэжэ тэмдэглэбэд. Олонхи айлнуудай 5—8 янзын газетэ, журналнуудые захидаг байхадань, нэгэшье хэhэг газетэ абадаггүй айл баhал олон байха юм Жэшээлхэдэ, Яруунын аймагай Хондын, Романовкын сомоной, Кабанскын аймагай Шергинскэ. Хударын сельсоведүүдэй олон үрхэтэ айлнууд хэблэл захинагүй. Тэндэхи нютагай партийна, советскэ болон ниитын эмхинүүд хэблэл тарааха талаар ойлгууламжын хүдэлмэри hулаар ябуулна.

Айл бүхэндэ ябажа, тэдэнэй уншахада таатай зохид газетэ, журналнуудые захихыень дурадхажа, тайлбарилан ойлгуулха гээшэ тон шухала гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

Зүблөөндэ хабаадагшад «Союзпечатиин» хүдэлмэрилэгшэдэй байгша ондо хэхэ. бүтээхэ ябуулгануудые тодорхойлон зүбшэhэн байна. Арад зоной дунда хэблэл тарааха ажалаа бүри эршэмтэй болгохо. Айл бүхэндэ газетэ, журнал захюулхын түлөө оролдосотойгоор ажаллаха. Хэблэл тарааха, наймаалха жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь урид. декабриин 15 хүрэтэр сүм дүүргэхэ гэhэн социалис уялгануудые баталан абаhан байна.

Д. ЦЫБЕНОВ.

КПЧ-гэй ЦК-гай заседани

ПРАГА. (ТАСС). Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй политическэ консультативна комитедэй Софида болоhон заседаниин хүдэлмэри тухай даб дээрэхи мэдээсэлые Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай Президиум hаяхан зүбшэн хэлсээ гээд ЧТК агентство мэдээсэнэ.

Энэ заседани дээрэ Чехословакиин делегациин хэhэн ажал ябуулгые КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум hайшаагаа, Вьетнамда американ эзэрхэг түримхэй ябуулгын үргэдхэгдэжэ байhанhаа уламжалан эб найрамдалда тохёолдоhон аюул тухай декларациие, мүн ядерна зэбсэг тараан дэлгэрүүлхэгүй тухай асуудалаар зургаан социалис ороной хэhэн мэдүүлгые зүбшөөжэ байhанаа элирхэйлээ.

Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй политическэ консультативна комитедэй Софидахи заседани социалис оронуудай хани барисаае саашадань бэхижүүлгэдэ туhалаа гээд КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум онсолон тэмдэглэhэн байна.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО — ХИЛЫН ГААНАhАА

БЕРЛИН ХҮРЭhЭН СЭРЭГШЭД

...ОРОНОО хамгаалгын ...най түүхэдэ Улаан ...овой болон Кутузовай ...2-дохи гвардейскэ По... ...лерийскэ корпусой ...мартагдашагүй ехэ. Тэ... ...шадарай байлдаа... ...солото генерал, Со... ...ай Герой Лев Михай... ...командалдаг байhан. ...дотороо дайшалхы ...ехэ Померанска ка... ...орпусто алба хэhэн, ...ерлин хүрэтэр дабша... ...рэгшэд, түрэл Буряад ...хоёр хүбүүд тухай ...гүтойб...

...й нажар Буряадай ...гын комплексно ин... ...кынгаа хэдэн ай... ...аг хэлэ, арадай аман ...лхэ экспедицинүүдые ...Тэдэнэй нэгэндэ орол... ...р, багшанарай инсти... ...студентнэр, Түнхэн, ...а гараа бэлэйбди. ...дициие институдай ...эрилэгшэ, хэлэ бэ... ...эй кандидат Үлзы... ...йбонович Дондуков ... Урдань тэрэ манай ...шалдаггүй байhан, ...тиихэдэ танилсаа

...долоо—найматайдаа ...гээд, институдта оро... ...аб даа, тэрэнэй hүү... ...урада hуража, мү... ...болоо ёhотой,—гэл...

...л Шойбонович Түн... ...түрэhэниие мэдэхэ... ...нжиевич Ивахинов ...асуужа эхилhэн ...рениие hайн тани... ...сэлеэндэ ажаhуу... ...Ленина» колхозой ...эдэй нэгэн гэжэ

...оло олон нютагуудаар ...hүүлээр Жэмhэг ...hэмди. Үлзы-Жар... ...ичтой би Лопсон ...за ошобоб. Тэдэнэрэй ...агүй hуртэй hэн. Үни ...гүй ябаhаниинь эли ...үргэн ябасатай. үн... ...ог хамартай Ивахи... ...сагаан шарайтай ...ёр тэбэрилдэшэбэд.

...НАЙ ниислэл Моск... ...галhан хатуу шан... ...удай түлэг дундаа ...М. Доваторай кавал... ...ус дайсанай түрүү ...аа, ара таладань ...холбоон ба сэ... ...тьнуудые хүтэлбэ... ...боломжыень hандар... ...ооhдынгөө Баруун ...нүүдтэ туhалха гэ... ...ябаhан юм. Энэ ...тээшэ шунахайран ...фашис булимтарагша... ...сохижо, hүүлээрнь ...дайшалхы добтол... ...гон hэн.

...Михайлович Доватор ...ойл хүтэлбэрилэгшэ, ...Тэрээндэ манай ...сэрэгшэд аргагүй ехэ дуратай бэлэй,—гэжэ Лопсон Санжиевич Ивахиновай хөөрэhэниие мүнөөшье элитэ hананаб. — Корпуснай сахилгаан мэтээр добтолон, дайсанай түрүү линиие hэтэ сохин ороод, тогтон торонгүй тэдэнэй ара таладахи Смоленщинын ой тайга руу холо орошоо бэлэйл даа. Фашистнуудта ара талаhаань добтолhомнай, тэдэнэр 100 мянган хасагууд тылдэмнай орошоо гэhэн зар тунхаг табижа, үй-хай болоhон юм.

— Доватор рейддэ гарахадаа 3 мянган hэлмэтэнhээ олон сэрэгшэдые абагшагүй hэн, — гэжэ Ү-Ж. Ш. Дондуков дэмжэбэ.—Дайсанай юушье мэдээгүй, hанаа амаршоод байхада, хурдан хүлэгтэ, хурса hэлмэтэ манайхин hалхи шуургандал добтолжо, тэдэндэ аргагүй ехэ гээлтэ, тодхор татаа агша hэн.

Хани нүхэд, хоёр совет хасаг морин сэрэгшэд корпусойнгоо алдарта командир Лев Михайлович Доваторай 1941 оной декабриин 19-нэй үдэр баатарай үхэлөөр унаhаниие дурдажа, сэдьхэл зүрхэндөө шаналан hуугаад hэн.

— 1942 оной hүүл багаар манай 20-дохи кавалерийскэ дивизи дайсанай ара талаар байлдаатайгаар үнгэрhэн 40 хоногой рейдэй hүүлээр Тульска областиин түмэр харгын Турдеп станци шадар амаржа, сэрэгшэдэйнгээ тоо хүсөөн нэмээжэ байгаа hэн. Нэгэтэ партийно-комсомолой эдэбхитэдэй суглаан дээрэ эскадронуудай командирнуудай дундаhаа нэгэ залуухан хүн халуун үгэ хэлэбэ. Һүүлээрнь полкын командирые политическэ талаар орлогшо полковник И. А. Плужниковай тэрээндэ хүндэтэйгөөр, нэрэ алдараарнь хандахадань, минии нютагай хүн гэжэ ойлгоо hэм. Иигэжэ би Лопсон Санжиевич Ивахиновтай түрүүшынхеэ танилсаhан байнаб,—гэжэ Ү-Ж. Дондуков хэлэжэ hуугаа hэн.

Тэрэ сагhаа Буряад ороноймнай Мухар-Шэбэрэй Суулга тосхоной, Түнхэнэй Түхэреэн сэлеэнэй хоёр хүбүүд танилсан нүхэсэжэ, байлдаануудта зэргэлэн тоолой ябаhан, хархис булимтарагшадые даралгада зориг түгэлдэрөөр хабаадаhан намтартай.

«Мартагдашагүй хатуу Орловско-Курска байлдаан. Кавалерийскэ корпус дахинаа дайсанай ара талада орожо, тэдэниие хойноhоонь наншажа эхилhэн. Энэ үедэ корпусые генерал-лейтенант Крюков командалжа ябаhан, Десна мүрэниие Л. С. Ивахиновай эскадрон түрүүлэн гаталжа, немецүүдэй егерскэ батальониие үй бута сохёод, Девочкино тосхониие эзэлбэ. Корпус фашис сэрэгүүдэй ара тала руу холо орожо, Брянск-Смоленск гэhэн түмэр замые 60 модоной зайда эзэлhэн. Иигээд лэ айхабтар шанга байлдаанууд, хүреэлэн ороhон дайсанhаа эзэлhэн газараа хамгаалха хэрэг эхилhэн байна.

— Тэрэ үедэ, Лопсон, шинии эскадрон эгээл эршэтэйгээр тулалдаа hэн. Полкынгоо зүүн флангдахи багахан жалга эзэлээд байгаа hэнши. Тэрээн соогуур фашистнууд танкнуудаа дахан добтолоо hэн, — гэжэ минии дээрэ дурсаhан уулзалгын үедэ Ү-Ж. Ш. Дондуков хэлээ hэн.

— Һы даа, баран булта тулалдаа бэлэйбди даа, — гээд Ивахинов харюусаа бэлэй.

— Теэд ши зүүн хүлөө шархатаhаншье hаа, рейдэй дүүрэтэр эскадроноо командалаа бэшэ аалши?

— Эй, шимни үшөө тэрэниие мүнөө болотор hанана аалши?

БАЙЛДААН үргэлжэлhөөр. Немецүүд ямаршье гээлтэ хоролтоhоо тунхарингүй, танкнууд болон авиациин туhаламжаар манай кавалерийскэ корпусые үгы хэхэ, Брянск-Смоленск харгые сүлөөлхэ гэhэн hэдэлгэ гаргаба.

Байлдаанай дүрбэдэхи үдэр. Шанга хатуу, шуhата байлдаан. Манай эскадронууд болон батарейнүүдтэ hомо, снарядууд хургаар тоолохоор үлэбэ.

Һүниин харанхыда батарейн командир танкнуудые хюдадаг пушка абаад, хоёр эскадроной уулзуурта буудахаар позици эзэлхэ гэжэ Дондуковто захирба. Тэрэнэй баруун тээнь Ивахиновай эскадрон добтолhон фашистнуудые «угтахаар» зэhэнхэй.

Һүни, шэб харанхы. Дайн огто болоотүй шэнги. Номгон аажам. Харин энэ хадаа мэхэ, hэргэг, бэлэн байhан байдал. Тиигэhээр саг үнгэржэ, немец буунууд улижа эхилшэбэ. Үүр сайхатай адли дайсан добтолоод, hомогүй үлэhэн корпусые дараха hанаатай орожо ерэбэ. Танкнууд гусеницануудаа хахинуулан, пушка болон пулемедуудаараа үхэлтэ гал сорьёлуулан, түрихэбди, дарахабди гэжэ лаб найдангяар эскадронуудта ойртобо. Түрүүшын танкын жалгын наада түбээ дабан гарахада, тэрэнэй оёор талань харагдаадхиба. Гэхэтэй хамта Дондуковой пушка наяршоо. Баруун гусеницань тахараад, башнидаа хас тамгатай «Тигр» сагаалса болон зогсолой. Тэрэ дары артиллеристнүүд хоёрдохи буудалгаараа хара утаан, улаан гал болгожорхибо.

Энэ үедэ пушкын расчёт үшөө табан снарядтай, үшөө нэгэ танк үгы хэхэ шадалтай байба. Теэд сэхэ талада байhан хадань, дайсанай снаряд тэрэниие тудажа, расчёдой хахадые шархатуулhан юм. Пушкын командир Дондуковшье мүн шархаташаба.

Мэгдүү байдал. Дайсанай ябаган сэрэгшэд урагшаа оробо. Энэ үедэ багаханшье удаараа hаа, дайсан байлдаанай хуби заяанай эзэн болохоор. Энэ үедэ пистолетые зүүн гартаа, hэлмээ баруун гартаа бариhан Ивахинов окопой бруствер дээрэ гүйжэ гараад, моринhоо бууhан сэрэгшэдтээ захиралта үгэбэ:

— Эскадро—он, урагшаа!

Эскадрон энэ үедэ үсөөншье болоhон hаа, эрэлхэг зоригтойгоор добтолон дабшаба. Немецүүд тэдэнэй сохилтые тэсэнгүй, гэдэргээ сухарин ошоhон юм.

Энэ үедэ эскадроной командир Ивахиновай харуулhан баатаршалга, тэрэнэй хойноhоо дабшаhан морито сэрэгшэдэй добтолго шархатаhан Дондуковой ой ухаанда тодоор ороhон. «Минии нютагай хүн ёhотой сэрэгшэ, ёhотой эрэ хүн байна». Энэ хатуу үедэ иимэ бодол толгойень эзэлэн байгаа.

Иигээд лэ Байгал шадархи хоёр буряад хүбүүдэй дайшалхы зам дүүрээгүй. Эсэгэ ороноо хамгаалан, Москвагай хажууhаа баруулжаа ябажа, Берлин хүрэhэн юм.

Дайнай hүүлээр арбан хоёр жэл боложо хоёр нүхэдэй уулзаhан тухай энэ очеркын эхиндэ би бэшээ hэм. Харин Илалтын 20 жэлэй ойн, мүнөө Совет Армиин 50 жэлэй hайндэрэй үедэ эскадроной командир, коммунист Ивахиновай амиды ябаагүйнь харамтай. Тэрэ хадаа 1958 оной октябриин 23-най үдэр 45 наhатайдаа нүгшэhэн байна.

Үлзы-Жаргал Шойбонович Дондуков мүнөө СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай ниитын эрдэмэй институдай эхалагша научна сотруднигаар ажаллана.

АГУУЕХЭ ИЛАЛТЫН 20 жэлэй ойн баярта үдэрнүүдэй үеэр Улаан-Үдэдэ би Дондуковтой уулзаа hэм. Тэрэнэй үбсүүндэ гурбадахи шатын «Алдар», Улаан Одоной орденууд, «Шэн габьяагай түлөө», «Дайшалхы габьяагай түлөө», «Москвае хамгаалhанай түлөө», «Варшава абаhанай түлөө» медальнууд яларжа байгаа hэн.

— Лопсомнай энэ баярта саг болотор амиды ябаагүй, — гэжэ сэрэгшэ нүхэрөө шаналан хэлээ hэн.—Мүнөө тэрэ али зэргэ баяртай, омог дорюун байха hэм.

Тэрэ уулзалгынгаа үедэ Үлзы-Жаргал Шойбонович эскадроной командир, капитан Лопсон Санжиевич Ивахиновай саашанхи баатаршалга, эрэлхэг зориг тухай дахинаа хөөрэжэ үгөө.

Ивахиновай эскадрон кавалерийскэ корпусой бүридэл соо урагшаа дабшан, Эльбэ мүрэн хүрөө hэн. Полкын командир, гвардиин полковник нүхэр Гладков энэ мүрэнэй эрье тулахадаа, иигэжэ хэлээ hэн:

— Баатар сэрэгшэд, Москва шадарhаа дайсаниие үлдэн сохижо, бүхы Польшо, Германиие hэтэлэн гараhандатнай баярлан, таниие амаршалнаб. Эндэ хүрэжэ ерэхыемнай Эхэ оромнай юрөөгөө!

Холуур сууряатан, уhанай долгин дээгүүр ородой хүсэтэ «Ура» зэдэлжэ, полковник Гладков сэрэгшэ нүхэдөө баяртайгаар шэртээд, захиралта үгэhэн юм.

— Зай, хүбүүд, эмээлhээ буужа, хуушанай хасаг ёhoop моридоо Эльбын уhаар угаая! Буугты!..

— Морин сэрэгшэд эмээлhээ буужа, уламуудаа табин, хүлэгүүдээ хари газарай уhанда умбуулбад. Май hарын наран hайхан. Тэрэ туяада минии нютагай хүбүүн, эскадроной эрэлхэг командир, гвардиин капитан Л. С. Ивахиновай үбсүүндэ дайшалхы Улаан Тугай хоёр орден, Эсэгэ ороноо хамгаалгын II шатын, Улаан Одоной орденууд, «Шэн габьяагай түлөө» медаль яларжа байгаа hэн, — гээд Ү-Ж. Ш. Дондуков хэлэнэ. — Дайгаа дараhан, даагаа hүүлдэhэн түрэл нүхэдэйнгөө гарыень барин амаршалжа, сэрэгшэ ёhoop тэбэрилдээ hэмди.

Б. МАШКИНОВ.

Түнхэн.

Урда Вьетнамдахи дайн байлдаан

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Ороной элдэб районуудта американ эзэрхэг түримхэйшүүлэй баазанууд болон бүхэлэгдэhэн пунктнуудые Урда Вьетнамай патриодуудай отрядууд буудажал байhаар. Сайгонhоо зүүн хойшоо 250 километртэ байдаг интервентнүүдэй баазые патриодууд мартын 13-да артиллереэр шангаар буудаhан байна. Баазада материальна хохидол ушаруулагдаа, дайсанай талаhаа алуулhаншье хүнүүд бии.

ЮПИ агентствын корреспондентын мэдээсэhэнэй ёhoop, Плейкэ ба Контумые холбодог стратегическэ 14-дэхи харгыгаар ябажа байhан дайсанай ехэ автоколонные арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделенинүүд добтолоо. Патриодууд шууд сэхээр добтолго хэhэнэйнгээ ашаар колонные хоёр хуби болгожо таhалаад, гэнэдхэн угтагдаhан интервентнүүдые усадхажа эхилээ. Колонныи үлэгдэлэй хүсэдөөр усадхагдаха байhыень десантнигуудые hуулгаhан самолёдууд ба вертолёдууд ерэжэ, тэдэниие абараа.

Дактодохи США-гай сэрэгүүдэй томо баазые сүлөөрэлгын хүсэнүүдэй подразделенинүүд буудаа. Тэндэ американ ябаган сэрэгэй 4-дэхи дивизи байдаг юм. Бьенхоа город шадар, мүн Плейкэhээ урагшаа 160 километртэ байдаг США-гай сэрэгүүдэй авиабазанууд буудуулаа. Эдэ сохилтонуудhаа боложо, дайсанай аэродромууд нилээд ехээр гэмтэhэн байна.

Демилитаризованно зоноhоо урдуурхи районуудта арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй частьнуудай ба далайн-сэрэгэй пехотын полкнуудай хоорондо шанга тулалдаанууд болложол байhаар.

Будапештдэхи уулзалга тухай

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Будапештдэхи уулзалга коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөндэ бэлэдхэхэ замда горитойхон алхам болоно гэжэ Финляндиин Коммунис партиин ЦК-гай Политбюро тоолоно.

Финляндиин Коммунис парти энэ оной эсэстэ Москвада болохоёо байhан тус зүблөөндэ бэлэдхэхэ талаар хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ гээд КПФ-гэй ЦК-гай Политбюрогой үсэгэлдэр болоhон заседани тухай демократическа хэблэлэй албанай мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Будапештдэхи уулзалгын дүнгүүд тухай тоосоон заседани дээрэ шагнагдаа. КПФ-гэй түлөөлэгшэд Анна-Лииса Хювенен болон Олави Пойколайнен гэгшэдэй хэлэhэн үгэнүүд hайшаагдаа.

Луи Саййанай мэдүүлгэ

ПРАГА. (ТАСС). Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федераци «Американецууд, Вьетнамhаа арилагты, Вьетнам — вьетнамецуудта!» гэhэн уряа доро Генеральна Советэйнгээ сесси үнгэргэхэнь гэжэ ВФП-гэй генеральна секретарь Луи Сайян мэдүүлбэ.

Эб найрамдалай, национальна бэеэ даанхай байдалай, демократиин ба социальна дэбжэлтын аша туhада ВФП-гэй Генеральна Советэй онсо яаралтай сессиие үнгэргэхөөр бэлдэгдэжэ байна гэжэ Луи Сайян онсолон тэмдэглэбэ. Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федераци уласхоорондын хүдэлмэришэдэй hаналаа нэгэдэлгые улам үргэдхэхэ гэжэ эрмэлзэнэ. Энэнь ямар зорилготойб гэхэдэ, Вьетнамай ажалшадта, арад зондо али бүхы туhа хүргэхэ ябадал болоно. Иимэ хараа бодолтойгоор лэ Генеральна Советэй онсо яаралтай сесси зарлагдахань.

Тус федерацида ородоггүйшье hаа, сессиин хүдэлмэридэ хабаадаха, hаналаа хэлэхые хүсэhэн профсоюзна эмхинүүдые уриха гэжэ Генсовет шиидхээ,—гэжэ Луи Сайян мэдээсэбэ.

Вальдек Рошегэй үгэ

ПАРИЖ. (ТАСС). «Һүүлэй үедэ экономикыншье, социальнашье талаар ажалшадай байдал бүри муудаа»—гэжэ парламентдахи коммунистнууд-депутадуудай бүлэгэй зүблөөн дээрэ Вальдек Роше мэдүүлбэ. Энэ зүблөөн Национальна суглаанай хабарай сессидэ зорюулагдана.

Мүнөө Францида бүхыдөө хүдэлмэригүй 500 мянган хүн бии гэжэ В. Роше hануулба. Тэдэнэрэй 100 мянганиинь Парижай райондо ажаhуудаг. Профессиональна hургуулинуудые дүүргэжэ мэргэжэлтэй болоhон хүбүүд, басагад ажал оложо шаданагүй, хүдэлмэригүйшүүлэй тоодо ороно. Олониитэдэ харша правительствын политикада хүдэлмэришэд, алба хаагшадhаа гадна, мүн таряашадшье дурагүйтэнэ. «Энээн дээрэhээ партиин организацинууд, тэрэнэй эдэбхитэд, депутадууд салин хүлhэ нэмээлгэхын, хүдэлмэритэй байхын, социальна хангалгын түлөө тэмсэлдэ анхаралаа ехээр хандуулха ёhотой» —гэжэ В. Роше тэмдэглээ.

БАРУУН БЕРЛИН. Вьетнамда США-гай хэжэ байhан эзэрхэг түримхэй ябуулгада бурууушаалга мэдүүлhэн демонстрацида 20 мянган хүн хабаадаа. Демонстрантнууд-студентнүүд, хүдэлмэришэд ба алба хаагшад Баруун Берлинэй гол үйлсэнүүдээр жагсаалаар ябаад, удаань митинг үнгэргөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Американецууд, Вьетнамhаа тонилон оошогты!» гэhэн үгэнүүдые демонстрантнууд хашхаралдаа. эдэ үгэнүүдынь плакадууд дээрэ бэшэгдэhэн байгаа.

ТАСС-ай фотохроника.

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ НЮДЭНЭЙ ХУЖАР

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

□ Хоца Намсараевай Горький тухай үгэ.
● Уран зурагай выставкэһээ репортаж.
❋ Эстрадын зохёолнуудай согсолбори.
❋ «Будамшуугай» нэрэдэ ерэһэн бэшэгүүд.

Борис СЫРЕНОВ

БОГОНИ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

Хаан зүгынүүд,
Хатан сэсэгүүд...

* * *

Хүрин морим хатарна,
Хэрэн мүрэн матарна.

* * *

Алаг эреэн нюдэн соом
Аглаг дайда—алаг эреэн.

* * *

Гааһа һороһон үбгэдтэл
Айлай үрхэнүүд һажаа лэ.

* * *

Гэрэй хоймор уужам.
Гэнтэ ерэһэн үдэрнүүд
Гэсэрэй ута тууржадал
Удаан мэтэ үзэгдэдэг!

* * *

Бага наһан
Баглаа сэсэгтэл,
Бага наһан
Барим мангиртал.

ЗАЛУУ РЕЖИССЕРОЙ ЗАЛХУУГҮЙ ЯБАДАЛНУУД

Танилнуудаар олон хүм. Тэдэнэйм дунда элдэб мэргэжэлтэй, элдэб наһанай хүнүүдшье бии. Зүгөөр хоёр жэлэй саана Улаан-Үдын культурын институт түгэсхөөд, холын Хэжэнгын аймагай нэгэ тосхондо «малгай табижа, манайхи эндэ» гэһэн залуу хүмни нэгэ бага тусгаар юм, ушар юуб гэхэдэ, тэрэ һарадаа хоёр дахин хонходожо, нэгэл асуудал асуудаг һэн. «Эстрадын зохёолнууд» гараа гү?» Сэхынь хэлэхэдэ, энэ нүхэрэйнгөө нитэрээ юундэ тэрэ номой гарахые хүлеэдэгые ойлгодоггүй аад, һаяхан командировкоор нютагаараа ябахадаа, тэрэ Д. (нигэжэ тэрэнээ нэрлэе) нүхэртэеэ уулзаад, үдэр үдэрэйнь тэмдэглэл уншаа бшууб. Тэрэл тэмдэглэлэйнь заримые «Залуу режиссёрой залхуугүй ябадалнууд» гэжэ гаршаглаад эндэ толилхыем зүбшоогты. Зүгөөр Д. нүхэрни нэрыемни бү ниитэлүүлээрэй гэжэ гуйгаа юм.

1967 оной июнийн 7. Совет засагай тогтоһон гайхамшагта ойн үдэр хүрэтэр тэбхэр 5 һара үлэбэ. Энэ үдэр совхозой парторг намтай хөөрэлдэхэдөө, ойн баярай һайндэртэ нэгэ зүжэг табяа һаамнай, ехэ һайн бэлэй гэжэ һанамжалба. Үнэхөөрөөшье дирижерой мэргэжэлтэйшье һаа, зүжэг табяад үзэхэдэм яахаб?! Зүб даа, туршахамни. Революциин сурталаар нэбтэрһэн, хорёод оной хүлгөөтэ сагые харуулһан зүжэг лэ хэрэгтэй болобо бшуу. «Хүдөөдэмнай хүхэ байна даа»,—гэжэ ходо хэлэдэг Дугар инженерэйшье хабаадуулхаб. хонишон Сэндэмэ басагыешье гол рольдоно урихаб.

1967 оной июлиин 7. Зүжэг табиха гэжэ шиидэһэнһээм хойшо тэбхэр һара үнгэрбэ, теэд хэрэгни байраһаа хүдэлөөгүй зайдаа. Тээ мэндэ Улаан-Үдэ ошоходоо республикын арадай творчествын байшан орожо. түргэн зантай, нюдэндөө шэлтэй хүнөөр ярилдааб. Бар-бар бадашаад. баруун гарыемни бариад: «Эстрадын зохёолнууд» эдэ үдэрнүүдтэ гарахаяа байна, гаран сасуунь эльгээхэб», — гэжэ найдуулжархёо һэн. Хүлеэжэл, хүлеэжэл һуунаб. Инженер Дугар. хонишон Сэндэмэ хоёрнишье амар зала үзүүлхээ болёо. Хоорой репетициин дүүрэн сасуу: «Зай, наадаха зүжэгнай наашалаа гү?»—гээд лэ асууха юм.

1967 оной августын 7. Оройдоо гурба һара үлэбэл. Хүлеэнэб, хүлеэнэб, үгыл аад үгы. Бар-бар бадашадагай мартаашье һаа, ядахын сагта магазинда ороходо һэм бэд даа гэжэ һанаадшье тииһээ ошооб. Үгы даа. Тэрэ «Эстрадын зохёолнуудай» нэгэ хэһэгэй түлөө юушье үгэхөөр бэлэнби. Бурхан зүг, юушье гамнахагүй һэм. Ород хэлэн дээрэ таараха зүжэгүүд байнал даа, теэд оршуулжа шадаха бэшэ хадаа яахабиб. Эндэхи совхоздомнай диилэнхи олонхинь жэнхэни хэлэтэй буряад зон шуу. Теэдшье Байгалайнгаа үмэнын ажабайдалһаа абтаһан пьесэ табихада али тухай һониш бэ! Һаяхана нэгэ нүхэртөө Улаан-Үдэ хонходоходом, тиимэ ном үшөө гараагүй гээл даа.

1967 оной сентябриин 7. Агуу-ехэ һайндэрнай газаа орожо ерэбэ гээшэ ааб даа, хоёр һара, энээнай оройдоо жаран хоног шуу. Яалтайб? Дахин Улаан-Үдэ хонходообоб — дахин гараагүй гэһэн харюу абааб. Хонишон басаган Сэндэмэ намда ехэ сухалтай ябадаг болошоо, бишье, сэхынь хэлэхэдэ, урдаһаань харахаа шиидэнэгүйб. Яахабши теэд, мэхэнэн болоно гээшэ бэзэб. Дугаршье дээрэлхүүгээр: «Зүжэг, зүжэг гэлсэхэбди, зөөри болохоо болёо ха даа»,—гэжэ сэсэрхэнэ. Нээрээшье зөөри болохоо болихонь гээшэ гү? Парторгмнай юун гэхэнь гээшэб? Эх, таагүйл юумэн боложол байна даа.

1967 оной октябриин 8. Һүүлшынхеэ Улаан-Үдэ нүхэртөө хонходобоб. Баһал үнөөхил үгы гэһэн харюу соностобол даа. Гэрһээшье гараха, хүнэйшье нюур харaха һэшхэлни һалаа. Һайндэр болотор тэбхэр һара—гушан хоног үлөө. Энэ бэлзор соо зүжэг табижа үрдихэгүйш, теэдшье пьесэмнай алин бэ? Алин бэ?! Хооройнгоо репетицидэ ошоходоо, ехэл аягүйрхэнэб. Үнөөхи Сэндэмэ, инженер Дугар... Дугарай тамхяа зуунхай: «Хүдөөдэмнай хүхэл байна даа»,—гэжэ сэсэрхэхэнь аргагүй болошоо. Яахабши даа, дуу хатар хоёроор һайндэрэйнгөө үдэшые үнгэргэхэ болобо бшуубди. Эх, хэрбээ тэрэ бар-бар бадашадагай эгээ мүнөө дайралдаа һаань, яаха һэн аабиб... Юрэдөө нюдэнэйнгөө шэлнүүдые абаадхи гэхэ һэм.

...1968 оной февралиин 8. Улаан-Үдэ ошоод ябатараа, шэнэ номуудые хараха һанаатай «Тэрэнги» гэжэ магазин руу шагаабаб. Номуудай таг дээгүүр шагаажа байтарни, үнөөхи «Эстрадымни зохёолнууд» тэндэ байжа байбал даа. Олоогүй юумэеэ олоһондол саб шүүрээд, урихан, залуухан наймааша басаганһаа энэ ном хэзээ наймаанда ороob гэжэ асуухамни: «Үсэгэлдэр лэ ороо, шэнэ ном», — гэжэ худалдажа абахыемни идхан дүүгарба. Абаа бэд даа, абангүй яахабиб. Эды шэнээн хүлеэһэн аад... Тиигээд лэ гостиницадаа ерээд, хуудаһыень ирахадаа бодолгото болобоб...»

* * *

Энээн дээрэ залуу режиссёрой залхуугүй ябадалнуудые харуулһан үдэр үдэрэйнь тэмдэглэлнүүдые таһалаад, бидэшье тэрэ ном тушаа бодолгото болоё. Тиигэхэ саг тулаа. Үнэхөөрөөшье энэ һүүлшынь согсолбори ирахадаа, гайхахаар. Алексей Бадаевай «Октябриин дуун», М. Самбуевай «Хүсэн түгэс Октябрь» гэжэ агуу-ехэ оймнай үдэртэ зорюулһан шүлэгүүд. Цырен Шагжинай «Эхын сэдьхэл» гэжэ граждан дайнай темэдэ бэшэгдэһэн хоёр үзэгдэлтэй нэгэ үйлэтэй шадамар гараар бүтээгдээ гэжэ абаһаар лэ мэдэхээр, удхаараашье, уран һайханайнгаа талааршье өө мөөгүй зүжэг. Хажуудань Д. Батожабайн «Эсэсынь ойртоо» гэжэ барон Унгерные аха дүү Монгол оронда бута сохиһон ябадалда зорюулагдаһан нүгөө зүжэг. Хурса хэлээр, хурдан бодолоор зүйгдэнхэй зүйл. Теэд эдэ бүхы «Эстрадын зохёолнуудай согсолбориин һудаһан, гол болоһон зохёолнууд юундэ һаял уншагшадтаа, үнөөхи Д. нүхэр мэтэ хүндэ хүрэжэ байха болооб? Хэн гэмтэйб? Бүхэли жэлэй туршада оройдоол нэгэ согсолбори гаргаха аад, тэрэнээ гаргажа шадаагүй байшаһан республикын арадай творчествын байшан гэмтэй гү? Буряадай номой хэблэл саг соонь гаргажа шадаагүйдөө, яаруулаагүйдөө гэмынь хүбаалдалсаха болоно гү? Арадай творчествын байшанһаа энэ асуудалдамнай нигэжэ харюусаа:

— Бэлэн зүжэгүүд үгы байгаа. согсолһоор байтараа ухарилдаабди.

«Эстрадын зохёолнууд» согсолбориин редактор поэт Шираб Нимбуев:

Типографи гэмтэй,—гэнэ.

Теэд гэмынь хойноо, гэмшэлынь урдаа гэжэ манай арадай дунда дэмы хэлсэдэггүй бшуу. 1967 оной июлиин 31-дэ наборто тушаагдаһан согсолбори, манай һанахада, ядахын сагта октябрь сооншье ном боложо гарахаар байгаал даа. Теэд тиигээгүй байшоо, харин оройдоол декабриин 15-да барлалгада гэжэ гараа табигдаа.

Сэхынь хэлэхэдэ, түрэл буряад хэлэн дээрэмнай гарадаг ори ганса репертуарна согсолбори аад, юундэ нигэжэ тоогдохогүй болоо юм? Хэдэн жэлэй урда тээ жэлдээ хоёр гарадаг, үнгэржэ ерэхэдээ гурбашье гарадаг, тиихэдээ саг соогоо номой таг дээрэ һууриая эзэлдэг бэлэй. Тэрэнэдэн хэдэн олон репертуарна хуудаһанууд барлагдажа, үргэнөөр дэлгэрдэг һэн. Тэндэнь оршуулагдаһаншье зохёолнууд. буряад уран зохёолшодойншье зүжэгүүд толилогдожо, хүдөө нютагуудта яһала табигдадаг, анхарагдадаг бэлэй. Һүүлэй жэлнүүдтэ командировкодо ябахадаа, республикынгаа олохон хүдөө нютагуудай клубуудта оролдоо, хүтэлбэрилэгшэдтэйншье хөөрэлдэгдөө. Тэдэнэр нэгэн дуугаар:

— Буряад хэлэн дээрэмнай зүжэг үгы, табиха юумэн алга,—гэжэ гараа дэлгээнэ. Энэньшье буруу бэшэ.

Түнхэнэй аймагай культурын таһагые даагша **Шагдар Байминовта** үгэ үгэе:

— **Энэ шухала хэрэг юундэшьеб һүүлэй үедэ тоогдохоёо болишоо. Уран зохёолшодтоо зүжэг лэ бэшэг гэһэн гуйлтатайгаар хан даха байнаб. Юуб гэхэдэ, зүжэг арадаймнай дунда хүндэтэй бшуу, теэдшье үндэһэн соёлоо хүгжөөхэ тон шухала аргамнай.**

Захааминан аймагай культурын таһагые даагша Владимир Данжалов иигэжэ һанамжална:

— **Буряад драмын театрай табидаг томо хэмжээнэй зүжэгүүдые бидэ сагаагаараа «диилэхэгүйбди», тиимэһээл нэгэ акттай зүжэгүүдые бэдэрхэ гээшэмнай хэлэшэгүй. Хужар, Бүргэ һууринуудта драмкружогууд бии аад. буряад зүжэгэй үгыһөө һула һууна.**

Эдэ нүхэдэйншье үгэһөө гобшолходо, буряад зүжэгэй «алтанай сэнтэйнь» гаража ерэнэ бэшэ гү? Али республикын арадай творчествын байшанаархид, Буряадай АССР-эй Культурын министерствын искусствын таһагаархид буряад зүжэг, богони рассказ, конферанс, дуу гэхэ мэтые энээнһээ урагша хэрэггүй гэжэ тоолодог байгаа ха гү? Тиигээгүй һаань, яагаад иимэ эрхэ байдал тохёолдохо һэм. Бидэ хөөрэлдөөнэйнгөө эхиндэ Д. нүхэрэй үдэр үдэрэй тэмдэглэл дэмы толилоогүйбди. дэмы «Залуу режиссерой залхуугүй ябадалнууд» гэжэ нэрэ үгөөгүйбди. Эдэ бүгэдые гобшолон хэлэхэдэл, буряад хэлэн дээрэ репертуар бии болгохо, зүжэг, конферанс олошоруулха хэрэг шухалын шухала болоод байна.

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ.

АГУУЕХЭ ХҮНТ[ЭЙ] УУЛЗАА ҺЭМ[…]

Манай ахамад уран зохёолшо Хоца Намсараевич На[…] хөөрэлдөөндөө хэлэһэн үгэнүүд соогоо залуу уран з[…] Максим Горькиһоо һургаал абахыень, тэрэнэй номуудые […] нэгэтэ бэшэ уряалдаг һэн. Тэрэшэлэн өөрынгөө зохёол[…] тогтохо зуураа агууехэ уран зохёолшын үзүүлһэн нүл[…] тэмдэглэгшэ бэлэй. Максим Горькиин түрэһөөр 90 жэл[…] гүйсэдхэдэ, бэе хүндэ болоһоншье һаа, «Агууехэ хүнтэй у[…] гэжэ статья бэшэһэн, тэрэнээ «Байгал» журналда толи[…]ха юм. Хоца Намсараевич Намсараевай статья манай у[…] һонирхолтой байха гэжэ бата этигэжэ байһанһаа тэр[…] газетынгаа хуудаһан дээрэ ниитэлбэбди.

Агуухэ уран зохёолшо Алексей Максимович Горькитой 1931 ондо Москвада уулзаһан байгааб. Энэ уулзалга хадаа тэрэ хабарай сэлмэг һайхан, урин дулаахан үдэр болоо бэлэй.

Тэндэ нэгэ ехэ клуб соо багтажа ядама дүүрэн. элдэб яһанай хүнүүд Алексей Максимовичые угтажа, ехэл баяртай хүхюугээр хүлеэжэ байгаа һэмди. Удангүй Алексей Максимович ойроо хэдэн хүнүүдээр орожо ерэбэ. Тэдэнэй дунда нэгэ залуухан хүн ябалсаа һэн. Тэрэ залуу хүнине хожом хүнһөө асуужа мэдэхэдэмни. Алексей Максимовичай хүбүүн байгаа юм.

Тиигээд Алексей Максимовичай тогтонгүй сэхэ ябажа, тэрэ клубай сценэ дээрэ гарахадань, бидэ бүгэдэ хүл дээрээ зогсонхой, альгаа ташалдан, сохом арбан табан минутын турша соо таһалгаряагүй үргэлжэлхын хамта «Алексей Максимович амгалан болтогой», «Алексей Максимовичта амар мэндые хүсэнэбди» гэһэн баярай хашхаралдаан элдэб хэлэнүүд дээрэ шааяжа байгаа һэн.

Алексей Максимович энэ үедэ хоёр гарайнгаа альгые хабсаран, маанар тээшэ ехэл уяранги һайхан шарайгаар хандажа, толгойгоо бага дохин, амар шалжа байгаа бэлэй. Би энэ үедэ бүхэдэлхэйн агууехэ алдартанай нэгэн, өөрынгөө түрэл советскэ оронной уран литературын эсэгэ, гайхамшагта хүнэй үмэнэ зогсожо, тэрэнтэй тэрэ үдэр золгохо бага бэшэ хубитай байһандаа баярлажа, баяраа зосоогоо багтаажа ядан, өөрынгөө хэлэн дээрэ: Алексей Максимович мандаха болтогой!—гээд, аһан шадалаараа нэгэ удаа хашхаржархиһоноо тон элихэнээр һанажа ябагшаб.

Тиигээд тэрэ дары Алексей Максимовичта үгэ үгтөө һэн. Алексей Максимович тэрэ үедэ нэгэ шаб шарахан хулһан ута мүштүүгтэ папирос хадхажа, тэрээнээ зуруул зуража, аажамхан яаралгүйгөөр носоогоод, маанад тээшэ ойро ойрохон хоёр удаа алхан дабшаад, үгэ хэлэхээр забдаһан байгаа.

Энэ үедэнь минии хоёр нюдэн сурaнзанда татагдаһан түмэр шэнги, Алексей Максимовичай һайхан хонгор шарайһаа ондоо тээшээ ябаншье хүдэлэн хараха аргагүй болошоод байгаа һэн.

Алексей Максимовичай гүнзэгы зөөлэхэн хоёр нюдэн бидэниие бултыемнай зосоогоо нэгэмүһэн багтаагаад, бидэнэй агуухэ советскэ гайхамшагта баяр баясхалан, түгэлдэр зол жаргалай хуби заяае уяранги зөөлэхэнөөр хаража эхилээ һэн. Би тэрэ минутые юугээршье үльгэрлэжэ, мүнөө хүрэтэр хэлэжэ шадаагүйб.

Алексей Максимовичай дээдэ урал хушанги шаргал шарабтар һахалынь үлэ мэдэг хүдэлһэнэй һүүлээр: «Нүхэдүүд аа!»—гээд үгэеэ зөөлэхэн дуугаар эхилхэдэнь, мүнөө клуб ехэ далайн онгосын гэнтэ хөлбэлзэн хүдэлһэн шэнгеэр минии сэдьхэлдэ һанагдажа, дары альга ташалган боложо, «Советскэ уран литературын эсэгэ Алексей Максимович мандаха болтогой!»—гэһэн хашхаралдаан бүри удаан саг соо үргэлжэлһэн байгаа.

Алексей Максимович энэ үедэ үгэеэ һаатажа, мүнөөхи папирос хадхаһан ута хулһан мүштүүгээ хоёр альганайнгаа хоорондо хабшан, бага эмирһэн маягтайгаар барижа, үлэ мэдэг нюу[…] дуулан, нэгэ юумэ гүнзэгыгөөр б[…] зогсожо байгаа бэлэй.

Би тиихэ үедэнь Алексей Макси[мович]ые ажаглан хаража байгаа һэм. Т[…]гаахан байгаа бэлэй. Тиигээд тэрэ хоёр[…]хан сэбэрхэнүүд хурганuудынь зур[…] адхажа байһан мэтэ, сэдьхэлээ хэлж[…] дэлгэжэ байгаа һэм.

Тэрэ дары хэдэн удаа хонхын ш[…] дээрэ дээрэһээ дуулдажа, һүүлээрнь […]симович баһа дахин урагшаа дабшажа[…]жэлһэн байгаа. Тэндэ байһан хүн б[…] сооонь татаһан байдалтай, нэгэншье […] болошоод, зарим хүнүүд хоёр шэхэ[…] гадна, хажуугаарнь амаараа шагналс[…] ги, амаяа ангайлдашоод һуугаа һэн.

Алексей Максимович хоёр саг ша[…]гохон хөөрөөн шэнгеэр үгэеэ үргэлж[…]рэ болоод лэ, тамхяа хэдэн удаа һор[…]лэй. Тэрэ хэлэһэн үгэнүүдынь минии […] мүнөөшье элеэр һанагдажа байха юм.

Тэрэ сагһаа нааша мүнөө хорин […]ложо байна гээшэ. Тэрэ үдэр би про[…] ехэ уран зохёолшо, Совет ороной уран […] үндэһэ һуури табигша, тэрээнэй бодо[…] сей Максимовичай нэгэн үе уяран б[…] урихан энеэбхилэнги шарайгаар б[…] байжа хэлэһэн гүнзэгы удхатай, холые[…] үгэнүүд үдэр бүхэндэ һургаал болож[о…]даг. «Би Баруун Европоор ябааб, тэ[…]ной эрхэ сүлөөгүй байдал жэгшүүрэ[…]най Совет ороной арад түмэнэй эрх[…] жаргал ямар һайхан гэрэлтэй гээшэб[…] уншагты! Эрдэм һурагты! Иимэ гайх[…]лөө минии үнгэргэхэ хэрэггүй. Хэрбээ […] хүурдаг байгаа һаа, тэрэ ябадалаа ор[…] Тэрэ болбол эсэстээ гээгдэнги муу […] Эрдэм номдо һураад. тэрээгээрээ ажа[…]рэгтэй!»—гэжэ дахин дахин хэлэһые[…]

Юрын борохон костюм дээрээ у[…] плащтай, толгойдоо шобод гэһэн ор[…] оройбшо хойнонюг һагад үмдэһэн, т[…] рүүшэг сээжэтэй, үндэршэг туранхай […] уран зохёолшын үмэнэ тэрэ үдэр бар[…] мни хэзээшье намда мартагдахагүй, […] дууһашагүй зол хуби байгаа.

Тэрээнһээ хойно табан жэл болоод б[…]сей Максимович Горький наһа дүүрэ[…] ехэ энэ хүнэй бодото гэгээн бэень б[…]нагдан нойрсоһоор эгээл хорин хоёр […] Хэды тиигэжэ нойрсоһон болобошье, т[…]да орхиһон гүн гүнзэгы далай мэтэ оюу[…]рэл, тэрээнэй манда үгэһэн уран һайх[…] хүн бүхэн уя хүдэлгэн байдаг унтар[…] һургаалнууд мянган жаргалай галаб[…] мэтэ мүнхэ мандаха юм.

Агуухэ эсэгэ уран зохёолшо Алекс[ей …]вич Горькиин гүн гүнзэгы уран зохёол[…] даржа байгаа манай буряад арадай х[…] хангагша эрдэни зэндэмэни мүн.

Х. НАМ[…]

АЛДАРТА АРМИДА ЗОРЮУЛАГ[…]

Цыренжаб Сампиловай нэрэмжэтэ республикын ура[н …] музей соо алдарта Совет Армиин табин жэлдэ зорюулагда[…]кэ нэгэдэһээр һара шахуу болохоёо байна. Хэды тиимэш[…]рагшад үдэр бүри олошорно. Эндэ манай Буряадай бол[…] Союзай бусадшье хотонуудай уран зураашадай дала гар[…]нууд табигданхай. Гансашье томо хэмжээнэй зурагууд бэ[…]тура, графическа зохёолнууд бии.

...Граждан дайнай үе. Хазаар моритой партизанууд Дэ[…]тын үйлсэнүүд руу ямар нэгэн хүсэтэ урасхал шэнгеэр ур[…] байна. Ородшье, буряадшье шиидэмгэй, зориг түгэс нюу[…] дэндэ харагдаадхина. Энэ Цыренжаб Сампиловай «Пар[…] Дээдэ-Үдэ хотодо оролго» гэһэн мэдээжэ зураг шуу. Гра[…]най темэдэ зорюулһан А. Сахаровская, Б. Налабардин гэг[…] бүтээлнүүдые һонирхон харамаар. Советскэ Союзай Гер[ой …] Москалевой «Байгалай үмэнэ, 1919—1920 онууд» гэһэн […]нуудай цикл иланга хирсаар тэрэ холын мартагдаш[…] Улаан армиин түрүүшын дайшалхы алхамуудые харуул[…]

Энэ выставкэдэ табигдаһан зурагуудай хоёройнь репо[…] уншагшадайнгаа анхаралда дурадхахамнай.

1. Г. Москалев. «Байгалай үмэнэ, 1919—1920 онууд» гэ[…] нэгэ зураг. 2. К. Дульбеев. «Михей Ербанов».

ХОЁР БЭШЭГ

— 1 —

Будамшуугай почтоһоо

БАРГАЖАНҺАА:

Хүндэтэ Будамшуу! Та манай Баргажан нютагаар һаядаа ябажа үзөө гээшэ гүт, али үгы гү? Хай, үгыл хат даа. Иишэмнай ябажа ошоо һаа, одоол хараагүй юумээ хаража, үзөөгүй юумээ үзэхэ һэн хат даа.

Юун бэ гэхэдэ, энэ... энэ манай аймагай түб — Баргажан тосхондохи автобусой станци» бирахаяа болиһон газар. Базаартаймнай хаяа хадхаһан уйтан харанхы гэр. Үбэлэй сагта һаань, тамхинай хүхэ утаагаар «дулаасажа», зунай саг һаань, хаалтатай байдаг гэр... Бүри январь соо эндэ ороходом, исалма дүүрэн хүн зон байба. Ханань затагар хара. Пеэшэн гуламтань галгүй залиршаһан. Багашуул орлилдоно. Баабай, эжынэр: «Автобус хүлеэжэ, хүлдэжэ байналди даа», «Гэртэ газаашье адли», «Нажарынь хэзээ боложо. нэжниха зонбибди»,—гэжэ гэмэрэлдэнэ. «Би эндэ ороходоол хүйтэ абажа, хүлһөө буушадаг болонхойб.»—гэжэ баһа нэгэ үбгэжөөл бабарна. Юрэдөө айхабтар зүдэрүү. Иимэ худхаляа хуймаан соо худалдажа абаһан билет тухайдаа мартажархёод, аймагай Соведэй гүйсэдком сэхэ ошобоб, уулзаһан лэ хүндөө гомдобоб. Түрүүлэгшэншье байбагүй. һөөргөө гүйбэб... Февраль соо баһал аяншалха хэрэг гараба. Үнөөхил зүдэрүү хүйтэн гэрээ һахибаб... Арбаад хоног үнгэргөөд, аймагай гүйсэдкомдо аман үгөөр бэшэ, харин аржагар тодо бэшэгээр хандабаб.

Теэд мүнөө март һарын бултайжа гараад байхада, дахин лэ тэрэ диилдэхэеэ болиһон мунхан-гэртээ бусажа ерэбэб. Үгы даа, хамаг юумэн хуу хуушаараа... Хубилһан, һайжарһан юумэ алга. Баһа һүүлээрнь аймгүйсэдком ошобоб. Иигэжэ гурбан теогоо хүсөөгөөд, хэдэн хоног хүлеэгээд туршабаб.

Ядахадаа шамдаал, хүндэтэ Будамшуу, хандаха гэжэ шиидэбэб. Ганса өөрынгөө үмэнэһөө бэшэ, харин Баргажанай олон ажалшадай үмэнэһөө.

Теэд, үгы, юун гэжэб даа! Бүхэли аймаг, район байгаад, автобусой гансахан станци зохидоор түхеэржэ ядаха гэжэ хайшаа юм?

Туһалыш, Будамшуу, туһалыш!

Тэсэбэримниишье мылын хөөһэн мэтээр хаха бууба, халбагамни одооншье хахархань хаш даа. Ехэл найданабди».

Энэ бэшэгые бүрин толилжо, сэхэ Баргажанай аймагай Соведэй гүйсэдкомой анхаралда табибабди.

— 2 —

Хэжэнгын аймагай Булаг тосхондо ажаһуудаг нүхэр С. Норжимаева иигэжэ бэшэнэ:

«Хүндэтэ Будамшуу!

Абаһаар сэхээ хэлэһүү даа.

Өөрөө би хэдэн үхибүүдтэйб... Эдэнэйнгээ хэды һаин наихан ябаашье һаань, һанаагаал зобожо ябагдадаг. Гансашье үглөөгүүр унгаад, оройтоод, хэшээлһэ гэгдээ һаань, хүйтэ нойтоор ошоо һаань, зүрхөө үбдэхэш. Һургуулидаа ямараар һуража, ямар ном уншажа ябаһыень ходо ажаглахаш.

Хүндэтэ Будамшуу, нэгэ иимэ хэрэгээр. Манай эндэхи үхибүүд—бага ехэгүй булгаараа түрэлхи хэлэн дээрэ ном заалгадаг байхаһаа гадна, түрэлхи хэлээ үзэжэ, тэрээнэйнгээ уян нугархай, уран хурсые ойлгоходоо омогорхон баясадаг... Гэбэшье энэ хэлээ улам һайнаар шудалха хэрэгтэнь аргагүй ехэ һаад тойбо тохёолдоно. Түрэлхи хэлэн дээрэ уншаха номууд тон үсөөдэнэ.

Манай басаган гурбадахи класста һурадаг. Нэгэтэ тэрэмни хэшээлээ дүүргээд, гэртээ ерэмсээрээ гомдобо:

— Эжы аа, түрэлхи хэлэн дээрэ класс һаа гадуур уншаха номуудай список байдаг юм. Класстаа аяар 21 ном уншаха ёһотойбди. Теэд һургуулимнай библиотекэдэ уран зохёолшо Хоца Намсараевай «Эжэл гурбан нүхэд», Шираб Нимбуевай «Шэгшыхэн хүбүүн», Жамьян Балданжабоной «Үдэрһөө үдэртэ», Бадма Шойдоковой «Урогуудай һүүлдэ» гэжэ оройдоол дүрбэн номһоо ондоо юумэ үгы. Туһалыш, эжы,—гэбэ.

Ехэл бахардашабаб. Теэдшье зүбынь лэ даа. Үхибүүд гансал учебнигээ бариад, упражнени доторхи эндэ тэндэһээ абтаһан мэдүүлэлнүүдые уншаад байхадаа, хаанаһаа ходо гарама бэрхэнүүд болошохоб даа... Үхаанииншье хурдан гүйсэтэй болохогүй, хэлэхэ, бэшэхэньшье холо ошохогүй байна. Һанаамни бүри ехээр зобошобо. Басагаа дахуулаад һургуули ошобоб. Багшатай уулзабаб. Үхибүүнэймни хэлээшэ яаха аргагүй зүб байба. Библиотекэ соо буряад хэлэн дээрэ тэды үсөөхэн номууд биишье һаа, хуу хуушаранхай, һандархай удархайнууд. Магазин яаража ошобоб. Һанаагаа заһахын орондо бүришье урмаа хүхарбаб. «Эндэмнай тиимэ номууд үгы. Улаан-Үдэдэ байгаа бэшэ юм гү?»—гэжэ наймаалагша намда харюусаа.

Хүндэтэ Будамшуу! Үхибүүндээ өөрөө туһалха аргам һалаа. Та туһалыт даа. Эхин шатын гурбадахи класста түрэлхи хэлэн дээрээ уншаха номуудые хаанаһаа олохтой гээшэб? Али буруу хандана гүб? Теэд танһаа бэшэ хэндэ хандаха болохобиб? Адресаашье хүсэд ойлгоногүйб. Үхибүүдэймнай «уялгата ёһоор» уншаха номуудай үгы гү, али үсөөн байһанда хэн зэмэтэй гээшэб? Худалдаа наймаанай эмхи гү? (али саанаһаа хэблэгдэжэ гарахаяа болишоһон юм гү? Ехэл һэжэгтэй, гайхалтай болоод байна).

Үгайдхадаа түрэлхи хэлэн дээрэ гарадаг номуудые олохоноор хэблэхэдэ яаха юм?

Фиб Шиб хоёр ХАБАРАЙ[…]

„ЯАРААД ДААРАБА"

Баранһаа үлүү үх[…]
Батаар һанажа ябa[…]
«Яарабал даараха» […]
Яһалал һайса мэдэ[…]
Хабарай хубилгаан […]
Хара мууса мартаһ[…]
Баргажанһаа уржа […]
Валенкатай гараба с[…]
Улаан-Үдэ ерэн гээд[…]
Унан алдаба сошоһ[…]
Уһа шабарынь олит[…]
Ойлгохоһоо бэшэ ар[…]
«Бодомжогүй яару[…]
Боли! Боли! Болёо […]

Шанга гэгшээр тол[…]
Шаажа өөрыгөө хэ[…]

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУД[…]

Н-00382.

Зак. […]